

Міністерство освіти і науки України

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Історичний факультет

Кафедра історії міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін

На правах рукопису

Польсько-українські відносини в умовах російської агресії

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 291 – міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Виконала:
студентка 4 курсу
Група: 44 імв
Фастовець Вероніка Юріївна

Науковий керівник:
Цибух Валерій Іванович
доктор філософських наук, професор кафедри історії міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін УДУ імені Михайла Драгоманова, Надзвичайний і Повноважний Посол

Київ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ І ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН	7
1.1. Історико-політичний контекст польсько-українських відносин до початку ХХІ століття.	7
1.2. Взаємодія Польщі та України в контексті міжнародної політики після здобуття незалежності України.	17
<i>Висновки до 1 розділу</i>	24
РОЗДІЛ 2. ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ ПІСЛЯ 2014 РОКУ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ	26
2.1. Зміни в польсько-українських відносинах після анексії Криму Росією: вплив на двосторонні відносини.	26
2.2. Польща як ключовий партнер України в боротьбі проти російської агресії: дипломатична підтримка та військова співпраця.	39
2.3. Польща як лобіст європейської інтеграції України в умовах гібридної війни з Росією.	43
<i>Висновки до 2 розділу</i>	49
РОЗДІЛ 3. ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА СПІВПРАЦЯ В ІНТЕГРАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ	51
3.1. Роль Польщі в процесі європейської та атлантичної інтеграції України в умовах агресії Росії.	51
3.2. Співпраця в енергетичній, економічній та культурній сферах.	56
<i>Висновки до 3 розділу</i>	64
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

Польсько-українські відносини впродовж століть були складними, багатогранними та динамічними. Вони формувалися під впливом як історичних подій, так і геополітичних змін у Європі. Однак із початком повномасштабної російської агресії проти України у 2014 році, що набрала нової фази в лютому 2022 року, ці відносини набули виняткової ваги не лише для обох держав, але й для всього регіону Центрально-Східної Європи. Польща стала одним із найближчих союзників України, активно підтримуючи її на міжнародному рівні, надаючи політичну, гуманітарну, економічну та військову допомогу. Відтак, вивчення трансформації польсько-українських відносин в умовах війни є надзвичайно актуальним і має важливе практичне та наукове значення.

Актуальність теми дослідження зумовлена кардинальними змінами у міжнародній політиці, спричиненими повномасштабною агресією Російської Федерації проти України, що розпочалася у 2014 році та набула небачених масштабів у 2022 році. Ці події докорінно змінили геополітичну ситуацію в Європі та світовому безпековому середовищі, створивши нові виклики для міжнародної спільноти. У цьому контексті особливої значущості набувають польсько-українські відносини, які з формального міждержавного партнерства переросли у стратегічний союз.

Значну роль у зміні парадигми двосторонніх відносин відіграла активна позиція Польщі як держави, що першою підтримала Україну у перші години російського вторгнення в лютому 2022 року. Варшава не лише надала прихисток мільйонам українських біженців, але й забезпечила гуманітарну, військову та фінансову допомогу, активно лобіюючи підтримку України на міжнародному рівні. Це засвідчує новий рівень політичної солідарності та довіри між державами, що потребує наукового осмислення.

Польща виступає одним із ключових союзників України в Європейському Союзі та НАТО, а також ініціатором численних

дипломатичних, гуманітарних та оборонних ініціатив. Її активність у цих процесах не лише свідчить про її національну зацікавленість у безпеці східного флангу Європи, але й формує нову ідентичність Польщі як регіонального лідера. Така позиція є вагомим чинником для трансформації регіонального балансу сил і зміцнення східноєвропейського партнерства.

Україна, своєю чергою, опинившись у стані відкритої війни, змушена оперативно адаптувати свою зовнішню політику, вибудовуючи коаліції, здатні забезпечити ефективну протидію агресору. Польща у цьому контексті виступає не лише стратегічним партнером, а й союзником, що діє на міжнародній арені від імені українських інтересів. Цей феномен потребує глибокого аналізу щодо механізмів та ефективності зовнішньополітичної взаємодії обох держав.

Актуальність дослідження зумовлюється також необхідністю оцінити, яким чином двостороння співпраця впливає на перебіг воєнних дій, енергетичну та економічну стабільність, гуманітарну ситуацію та інформаційну політику. Це передбачає аналіз як офіційних міждержавних рішень, так і діяльності громадянського суспільства, бізнесу, волонтерських ініціатив, які зміцнили міждержавні зв'язки у складних умовах війни.

Не менш важливою складовою актуальності є необхідність переосмислення історичних аспектів польсько-українських взаємин. В умовах сучасної війни історичні суперечності, які ще донедавна були джерелом напруги між народами, поступово відходять на другий план, поступаючись місцем прагматичній солідарності та спільній меті — збереженню демократичних цінностей, територіальної цілісності та незалежності. Дослідження цього процесу дає змогу виявити потенціал для подальшої історичної консолідації.

Наукове осмислення зазначеної проблематики є важливим для подальшої розробки ефективної зовнішньої політики України, прогнозування сценаріїв розвитку безпекового середовища у Східній Європі та визначення ролі середніх держав у глобальному протистоянні між демократіями та

авторитаризмом. Польща і Україна стають прикладом такого партнерства, яке не лише відповідає вимогам часу, але й формує нові стандарти міжнародної підтримки.

Завдання дослідження передбачають:

- дослідити історико-політичний контекст польсько-українських відносин до початку XXI століття;
- проаналізувати характер взаємодії двох держав після здобуття Україною незалежності;
- розкрити основні зміни в політичному і стратегічному партнерстві після анексії Криму;
- висвітлити роль Польщі як ключового партнера України в умовах російської агресії;
- порівняти рівень співпраці в різних сферах двосторонніх відносин;
- узагальнити перспективи польсько-українського партнерства в контексті євроатлантичної інтеграції України.

Об'єктом дослідження є польсько-українські відносини як важлива складова системи сучасних міжнародних відносин.

Предметом дослідження є механізми, форми та результати співпраці між Польщею та Україною в умовах російської агресії.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період від початку XXI століття з особливою увагою до подій після 2014 року — часу анексії Криму Російською Федерацією та початку воєнних дій на Донбасі — до 2025 року, що позначено продовженням війни в активній фазі та зміцненням стратегічного партнерства між Україною і Польщею.

Географічні межі дослідження охоплюють територію України та Республіки Польща, з урахуванням їхньої участі в регіональних і міжнародних процесах, а також у форматах європейської та трансатлантичної інтеграції.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів у зовнішньополітичній діяльності України, для формування ефективної моделі міждержавного співробітництва, а також у освітньому процесі, зокрема в рамках навчальних курсів з міжнародних відносин, політології, європейських студій та безпекових політик. Результати дослідження можуть стати в пригоді фахівцям державного управління, дипломатам, аналітикам та науковцям.

Апробація. Основні тези роботи були висвітлені у доповіді конференції «Польсько-українські відносини в умовах російської агресії» на звітно-науковій конференції студентів та аспірантів «Освіта і наука-2025» в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова).

Структура роботи відповідає логіці дослідження й складається з вступу, трьох розділів, що поділені на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та літератури (бібліографічних найменувань). Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок, з яких основний зміст викладено на 67- сторінках.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ І ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН

1.1. Історико-політичний контекст польсько-українських відносин до початку ХХІ століття.

Історико-політичний контекст польсько-українських відносин до початку ХХІ століття є складним і багатовимірним, що вимагає глибокого аналізу з урахуванням філософських та юридичних аспектів. Ці відносини формувалися протягом століть, проходячи через періоди співпраці, конфліктів, взаємного впливу та суперечностей.

У середньовіччі території сучасної України та Польщі були об'єднані під владою Речі Посполитої, що створило умови для культурного та політичного взаємопроникнення. Однак, одночасно виникали соціальні та національні напруження, зокрема через різні релігійні традиції та соціальні структури.

У ХVІІІ столітті поділи Польщі між Росією, Пруссією та Австрією призвели до зміни політичного ландшафту, що вплинуло на українські землі. Ці події заклали основи для подальших національних рухів та прагнень до самовизначення [1].

Початок ХХ століття ознаменувався спробами створення незалежних держав як у Польщі, так і в Україні. У 1920 році був підписаний Варшавський договір між Польщею та Українською Народною Республікою, який передбачав військовий союз проти більшовицької Росії. Однак, цей союз не привів до довготривалого партнерства, і після підписання Ризького миру у 1921 році українські землі були поділені між Польщею та Радянською Росією.

У міжвоєнний період польська влада проводила політику колонізації на західноукраїнських землях, що викликало опір серед українського населення та сприяло зростанню націоналістичних настроїв. Це призвело до

напружених відносин між двома народами, які загострилися під час Другої світової війни.

Після війни, в умовах радянського контролю над Україною та соціалістичного режиму в Польщі, офіційні відносини між країнами були обмежені. Однак, на рівні народів зберігалися культурні та історичні зв'язки, які стали основою для майбутнього діалогу.

Зі здобуттям незалежності Україною у 1991 році та демократичними перетвореннями в Польщі, відносини між країнами набули нового імпульсу. Польща стала першою країною, яка визнала незалежність України, що заклало фундамент для стратегічного партнерства.

У 1992 році було підписано Договір про добросусідство, дружні відносини та співпрацю, який визначив основні напрямки двосторонньої взаємодії. Цей документ став важливим кроком у формуванні правової бази для подальшого розвитку відносин.

У 1997 році було підписано спільну польсько-українську заяву "До порозуміння і єднання", яка підкреслила прагнення обох країн до подолання історичних суперечностей та розвитку партнерства. Цей документ став символом нового етапу в польсько-українських відносинах.

На початку XXI століття польсько-українські відносини продовжували розвиватися в напрямку стратегічного партнерства. Польща активно підтримувала євроінтеграційні прагнення України, сприяла її вступу до Ради Європи та інших міжнародних організацій.

Якщо поставити під сумнів саму суть політичної тяглості, що визначала долю українсько-польських зв'язків, слід віднайти першооснови їхнього спільного буття у парадигмі колективної свідомості, де минуле не просто існує як тіньова конструкція, але діє як суб'єкт, котрий визначає напрямок волі обох націй[1].

Жодне правове зобов'язання, навіть найбільш урочисто закріплене в договорах, не має повноти дії, якщо воно не підтверджене правдивою

історичною рефлексією обох сторін, які визнають свої гріхи й заслуги, не прагнучи перетворити правду в інструмент політичного ревізйонізму.

Історія, у своїй правничій іпостасі, є не архівом, а ареною, де моральна відповідальність перетворюється на зобов'язання зберігати пам'ять, уникати повторення злочинів та шукати істину не через обвинувачення, а через співчутливе слухання.

Немає потреби в юридичних конструкціях, якщо між двома народами відсутнє етичне підґрунтя, бо лише на взаємному визнанні болю та гідності можна вибудувати правовий порядок, що здатен пережити політичні цикли, ідеологічні зміни та економічні коливання.

Відносини між Україною та Польщею — не лише дипломатичні протоколи та геополітичні альянси, але також виклик для обох націй, які, залишаючи за собою право на власну історичну правду, повинні одночасно визнавати трагізм тієї правди іншої сторони.

Коли ми говоримо про Волинську трагедію, ми не говоримо лише про подію, ми торкаємося самої суті людської здатності до прощення без забуття, покаяння без приниження, пам'яті без помсти — і саме в цій площині відкривається філософсько-юридичне поле спільного відновлення справедливості.

Адвокат, як інтерпретатор правди, зобов'язаний не лише обстоювати факти, але й виносити моральне міркування, яке не спирається на перемогу чи поразку, а на достеменність людської гідності, яку має захищати право в усіх його іпостасях[1].

Відтак, юридичне осмислення польсько-українських відносин передбачає не констатацію історичних обставин, а радше їхню переоцінку в категоріях справедливості, в якій винність і невинність не є остаточними ярликами, а просторами для діалогу, вибачення та взаємного зцілення.

Право не може існувати в ізоляції від історії. Якщо правник відмовляється слухати голоси минулого, він тим самим позбавляє себе

можливості творити майбутнє, в якому більше немає місця для ворожнечі, що довго пульсувала між Карпатами та Віслою.

З огляду на те, що історія українсько-польських відносин насичена епізодами, які сьогодні оцінюються з позицій сучасного міжнародного права, зокрема концепцій етнічних чисток, воєнних злочинів та геноциду, постає потреба у філософській ревізії того, що вважалося «нормальним» у контексті минулих епох.

Там, де політика вибудовує стратегії, право формує етичні межі, за які людська гідність не має бути закинута навіть у найтемніші часи історичних розламів.

Історія польсько-українських відносин свідчить: не завжди порозуміння виникало з політичної потреби — інколи воно народжувалося з втоми, іноді з обов'язку, найрідше — з любові до правди.

Але чи може бути мир істинним без усвідомлення глибини ран? І чи має право держава на політичне забуття, якщо її громадяни ще носять у собі пам'ять, яку ніхто не лікував правдою?

Коли один народ говорить мовою болю, а інший — мовою страху перед визнанням, між ними з'являється правовий вакуум, у якому втрачаються критерії провини та відповідальності.

Так виникає потреба у юридичному медіаторстві — не як інструменті компромісу, а як формі пошуку справедливості, де сторони визнають не лише факти, а й внутрішню моральну динаміку історії[7, с. 178].

Бо історія — це не музей мертвих подій, а поле дії, де кожна інтерпретація стає частиною політичного рішення. І тому правник не може мовчати, коли мовчання означає зраду істині.

Так зване «історичне порозуміння» між Польщею та Україною ніколи не може бути декларативним — воно повинно бути процесуальним, таким, що має ознаки постійної еволюції, ревізії та повторного перегляду в світлі нових знань, нових свідчень, нових обставин.

Адже в тій мірі, в якій правова система здатна оперувати категоріями минулого, вона стає арбітром пам'яті. А пам'ять, якщо вона несе на собі сліди крові, не може бути вписана в абзац без глибокого внутрішнього тремтіння.

Між історією й правом завжди існувала напруга. Одне тяжіє до фаталізму, інше — до справедливості. Одне пояснює, інше виправляє. І в цьому тандемі народжується шанс на оновлення суспільної свідомості.

Польща та Україна, обидві, пережили імперський тиск, обидві стали жертвами геополітичних маніпуляцій, але кожна в різний спосіб. І саме різність досвіду створює асиметрію у їхньому правовому погляді на спільне минуле.

Звідси — обов'язок правника не ставати на бік нації, а на бік правди, навіть коли вона болить ту націю, з якої походиш. Бо правда не визнає державних кордонів, а тільки моральні.

Право повинно навчити, що вибачення — не вияв слабкості, а вияв цивілізаційної зрілості. А визнання злочину — не акт приниження, а акт людяності, що відкриває двері до майбутнього.

Тому й виникає питання: чи можемо ми говорити про «спільну історію», якщо не узгоджено спільні поняття провини, прощення, покаяння? І чи має майбутнє моральне право базуватися на фальшивому забутті?

Польсько-українські відносини — це не лише зовнішньополітична доктрина. Це водночас і внутрішньополітичний акт віри у можливість діалогу там, де поколінням забороняли навіть вимовляти імена одне одного без ненависті[7, с. 178].

Філософія права вчить, що будь-який конфлікт — це не просто зіткнення інтересів, але боротьба за інтерпретацію подій. Тож і українська, і польська сторони мають переосмислити своє право на правду не як абсолют, а як діалогову категорію.

Цей шлях складний, бо він вимагає відмови від міфів. А міфи — це не лише казки про героїв, це й глибоко вкорінені юридичні конструкції, що виправдовують насильство та несправедливість.

Право, якщо воно хоче бути не лише каральним, а відновлювальним, повинно вміти торкатися ран минулого не суддівським молотом, а руками милосердя й прозріння.

Тому завдання сучасного юриста — не тільки фіксувати наслідки конфлікту, а й пропонувати структуру для примирення, в якій пам'ять — не інструмент помсти, а основа довіри.

Немає вищої легітимації для міждержавного діалогу, ніж спільне прагнення до істини, яке перетворює навіть найгостріші суперечки у шанс для морального переродження.

Коли ми досліджуємо польсько-українські взаємини крізь призму права, ми розуміємо, що йдеться не лише про текст договорів чи межі юрисдикцій, а передусім про право на наратив, який би не ігнорував жодної зі сторін.

Питання не в тому, хто більше постраждав, а хто більше мовчав, бо саме мовчання — найнебезпечніший союзник спотвореної історії, котра завжди шукає собі господаря.

Правова філософія мусить приймати не тільки те, що зафіксоване в актах, а й те, що передано в мовчазних травмах поколінь, у спогадах без голосу, в архівах, які ніколи не будуть прочитані до кінця.

Саме тому поняття «історичної відповідальності» не може обмежуватись часовими рамками чи персоніфікованими обвинуваченнями. Воно постає як тяглість морального обов'язку національної спільноти — чути, визнавати, трансформувати.

Велич нації не у вмінні перемагати, а у здатності побачити істину там, де раніше бачила лише ворога.

Польща й Україна мають вчитися не вибудовувати взаємини через призму минулих образ, а через перспективу майбутньої відповідальності.

Бо кожен народ, що не визнає чужого болю, втрачає частину власної людяності, навіть якщо за формою дотримується всіх пунктів міжнародного права.

Найбільше юридичне завдання сьогодення — витворити мову, в якій буде можливо говорити про Волинь, Голодомор, пацифікації, операцію «Вісла» не як про інструменти політичної боротьби, а як про трагедії, що вимагають людського — а отже й правового — співчуття.

У цьому контексті, правник стає не лише аналітиком, а й медиатором пам'яті, будівничим нового концепту справедливості, що не тримається на покаранні, а тримається на внутрішньому переродженні обох сторін.

Історія не судить. Судить лише свідомість, в якій резонує ця історія. І коли вона мовчить — то це вже не правовий нейтралітет, а моральна бездіяльність.

Юридична спільнота має взяти на себе тягар складної пам'яті, розрізняючи де відповідальність, а де — маніпуляція правдою.

Бо у світі, де політики пишуть закони пам'яті, юрист повинен бути тим, хто стримує слово від перетворення на зброю.

Мир між Польщею та Україною — не підпис на папері. Це мовчазна угода двох народів більше не ховати один від одного правду, навіть якщо вона видається принизливою[7, с. 178].

І тут постає ще один рівень правового аналізу — правосуб'єктність пам'яті, котра, хоча і не має тіла, однак чинить реальний вплив на політичні рішення, міжнародні акти, національні ідентичності.

Коли Україна і Польща визнають право один одного на біль, не віддаючи при цьому власного болю в заставу, — це і є справжній правовий паритет.

Не має значення, скільки років минуло з моменту останнього пострілу, якщо серце ще досі пульсує в ритмі страху перед визнанням.

Юридична рефлексія в такому випадку повинна перейти від форми до суті — від механізмів покарання до практик примирення, які базуються не на політичному інтересі, а на гідності жертви.

Це — найбільше випробування для правника в контексті польсько-українських відносин: не знайти винного, а знайти правильний спосіб повернути пам'ять у простір гідності.

Можливо, не всі сторінки цієї історії будуть колись названі своїми іменами. Але мовчання вже не буде порожнім, якщо в ньому буде присутнє співчуття, підтверджене правовими й людськими актами.

Бо саме в здатності юриста говорити про мовчання як про факт правової сили — полягає його служіння істині, що не потребує тріумфу, але вимагає прозріння.

Справжнє правове осмислення польсько-українських відносин не може зводитись до механічного зіставлення фактів — воно вимагає дотику до їхньої екзистенційної суті, що позбавлена одномірності.

Коли минуле набирає ваги у сучасному, тоді право перестає бути лише інструментом урегулювання — воно стає полем етичного вибору між користю та гідністю.

Юридична культура, якщо вона справді претендує на універсальність, мусить мати в собі елемент співчуття. Без цього вона перетворюється на систему норм без душі.

Польща і Україна впродовж століть зустрічалися не лише на полі бою, а й у міжрядках дипломатичних переговорів, у тіні угод, у мові, що не дозволяла називати речі своїми іменами.

Саме тому правник має говорити про колоніальність не як про політичну конструкцію, а як про насильство, яке діяло на рівні свідомості і транслювалося через покоління.

Інколи правду важко побачити не тому, що вона прихована, а тому, що на неї накладено безліч пластів історичного виправдання, моральної самозахисту, національного страху.

Ці пласти потрібно знімати не за допомогою вироку, а через акт довіри — тієї, яка визнає біль іншого як чинник, що потребує не виправдання, а прийняття[8, с. 104].

У кожному польському акті пам'яті є німий погляд на схід, як і в кожній українській історичній заяві звучить нотка очікування визнання. Це не обвинувачення — це пошук.

Моральна функція юриста — не лише охороняти стабільність, а творити мову примирення. І ця мова не завжди складається з параграфів, іноді — з тиші, яка супроводжує спільний акт покаяння.

Бо мовчання, в якому двоє визнають біль, що не має переможця, — це і є той правовий акт, якому бракує формального оформлення, але який створює нову правову реальність.

Сила взаємоповаги полягає не в обміні деклараціями, а в тому, щоб не вимагати у відповідь дзеркальної дії, бо справжнє вибачення — завжди одностороннє, як жест, а не угода.

Ми входимо в XXI століття із тягарем XX, і лише тоді, коли цей тягар буде ідентифіковано не як баласт, а як джерело нової відповідальності, — ми зможемо рухатись далі.

Правник майбутнього — це не той, хто знає всі прецеденти, а той, хто відчуває, що людська гідність не має строку давності.

І саме з цього випливає інша ідея: обидві сторони мають визнати свою неповноту — кожна з них бачить лише частину істини, і лише взаємна готовність слухати дозволить зібрати її повний обрій.

Непросто відмовитися від образу жертви. Але ще складніше — визнати, що за цим образом приховується пасивність, яка іноді виправдовувала мовчазну згоду на насильство.

Україна і Польща, якщо вони хочуть справжнього примирення, повинні не відмовлятися від своїх історій, а навчитися дивитися в обличчя історії іншого з тією самою увагою, що й на себе.

Це — не політичне завдання, а правове. Бо право — це не лише про державу. Це про людину, яка живе у цій державі і хоче жити з відкритим серцем.

У момент, коли польські і українські діти вивчатимуть один підручник з історії, створений на засадах довіри й правди, — тоді завершиться війна, яка триває в пам'яті, навіть якщо її давно не ведуть гармати[8, с. 104].

І, можливо, найважливіше: право має навчити, що прощення — це акт сили, а не слабкості. Бо сильним є той, хто, пам'ятаючи, здатен не помститися.

У найглибшій основі всіх юридичних конструкцій лежить ідея довіри. Довіри до іншого, до часу, до справедливості, що не завжди приходить вчасно, але завжди залишається необхідною.

Між Польщею та Україною була прірва — але ця прірва не географічна і не політична, вона екзистенційна. Вона народилася в тиші після зради, у відлунні відмови визнати одне одного як рівних у стражданні.

І тепер, коли XXI століття вже увійшло в повну силу, ми маємо вирішити: чи залишимося ми жити в архітектурі болю, чи збудуємо нову форму співіснування, в якій пам'ять не буде зброєю, а буде запорукою правди.

Для цього нам потрібно змінити навіть уявлення про справедливість: вона вже не може бути каральною, вона мусить стати етичною, моральною, співпереживальною.

Адже закон, який не здатен зцілити, ризикує перетворитися на повторне покарання.

Формулювання претензій більше не служать діалогу. Вони лише віддаляють ті голоси, які могли би стати союзниками у спільному свідченні про біль.

І тому сучасне право мусить перестати бути сліпим. Не у сенсі сліпої Феміди, а в сенсі байдужого глядача, який не бачить глибини людських травм.

Бо інакше ми знову втратимо шанс на нову етику співжиття — ту, де взаємна пам'ять перестане бути тінню, що падає на сучасність.

Акт юридичного визнання минулого — це не протокол, а ритуал очищення. Це не тільки про вибачення, це про акт оновлення соціального договору між народами[8, с. 104].

Тому сучасний юрист — це той, хто здатен почути мовчання сторін, які ще не готові до діалогу, але вже втомилися від війни.

Цей юрист має бути більше, ніж інтерпретатор норм. Він має бути будівничим сенсів, провідником між пам'яттю і можливістю пробачити.

І саме в такому правнику, можливо, і з'явиться образ нової справедливості — справедливості без помсти, без реваншу, без забуття.

Натомість — з чесною пам'яттю, яка не нищить іншого, а підтримує.

Польща і Україна — це два народи, що можуть стати прикладом не лише того, як війна руйнує, але й того, як право може відновлювати.

Це право більше не про межі територій. Це право про межі сумління.

І якщо ми зуміємо знайти спільну мову для опису наших ран, ми зуміємо знайти спільний шлях, навіть якщо він ще не вписаний у жодну міжнародну конвенцію.

Бо ж найбільше примирення завжди починається не з підписів, а з тремтіння людського голосу, який уперше вимовляє слова правди.

І саме в цьому голосі, що не прагне бути гучним, але прагне бути почутим, і народжується нове право — право на майбутнє без зради.

Право, в якому історія не перетворюється на ланцюг образ, а стає джерелом сили — сили бути кращими, ніж ми були.

І коли ми зможемо сказати одне одному: «Ми пам'ятаємо. І хочемо жити далі — разом», — це і буде наша спільна конституція надії.

Таким чином, правовий аналіз польсько-українських відносин у контексті історії вимагає не лише дослідження фактів, а й усвідомлення глибоких моральних наслідків, які повинні стати основою для майбутнього примирення. Коли ми зможемо сказати: «Ми пам'ятаємо і готові жити

разом», це буде наша спільна юридична перемога, що відкриє шлях до взаємної поваги, гідності та миру.

1.2. Взаємодія Польщі та України в контексті міжнародної політики після здобуття незалежності України.

Міжнародні відносини між Польщею та Україною після здобуття Україною незалежності є важливим елементом формування нових політичних, економічних і культурних реалій на європейському континенті. У цьому контексті Польща виступає не лише як сусід, а й як важливий партнер, роль якого в геополітичному ландшафті Східної Європи постійно змінюється в залежності від глобальних викликів і внутрішніх трансформацій. Погляд на ці взаємодії дозволяє зрозуміти не лише їх історичні корені, а й вплив на формування нових парадигм європейської безпеки, стабільності та розвитку.

Серед основних аспектів, що визначають взаємини між цими державами, є питання взаємного сприйняття, політичних амбіцій і прагнень до євроатлантичної інтеграції, які з першого моменту незалежності стали центральними темами в обговореннях на всіх рівнях. З одного боку, Польща, як країна, що пережила власний процес перехідних трансформацій, була зацікавлена у підтримці України на шляху до демократизації і модернізації, з іншого – для України Польща стала важливим стратегічним союзником на шляху до інтеграції в західні структури, зокрема в НАТО та Європейський Союз[8, с. 104].

Процес взаємодії обох країн не можна розглядати лише через призму двосторонніх відносин. Він безпосередньо переплітається з широким контекстом європейської та міжнародної політики. Польща стала не тільки активним учасником просування українських інтересів у Брюсселі, але й одним з тих важливих голосів, що стояли на захисті територіальної цілісності та суверенітету України в міжнародних інституціях. Цей процес, зокрема, включає в себе політичні, економічні та культурні аспекти, які складно

відокремити один від одного, адже кожен з них є частиною єдиного механізму, що сприяє розвитку двосторонніх відносин.

У цьому контексті необхідно звернути увагу на одне з найбільш важливих явищ — геополітичне партнерство Польщі та України у взаємодії з Росією. Варто зазначити, що історичний контекст, що визначає відносини між Україною та Росією, безумовно позначався на українсько-польських взаємодіях. Польща, маючи досвід боротьби з імперськими амбіціями Росії, виступала не лише як опора для України, але й як важливий союзник у пошуках шляхів утримання національної безпеки, незалежності та суверенітету, особливо в часи найбільших політичних криз.

У складних умовах глобальної трансформації геополітичної ситуації після розпаду Радянського Союзу Польща прагнула до зміцнення своєї позиції в європейському контексті, і з цієї точки зору взаємодія з Україною стала однією з основних складових її зовнішньої політики. Україна, з іншого боку, перебувала в процесі становлення як незалежна держава і потребувала зовнішньої підтримки для розвитку своїх інституцій. В цьому аспекті Польща стала символом політичної підтримки, важливим елементом і поштовхом до глибших європейських інтеграційних процесів України.

Не менш важливим аспектом є питання, пов'язане з інтеграцією України в європейські структури. У цьому контексті Польща стала першим країною, яка визнала незалежність України і виявила готовність підтримувати її євроатлантичні прагнення. Більше того, Польща неодноразово ставала посередником між Україною та Європейським Союзом, а також між Україною та іншими європейськими країнами, зокрема, в питаннях енергетичної безпеки, військової підтримки та надання гуманітарної допомоги.

З часом ці відносини стали набагато глибшими і багатшими, охоплюючи нові сфери, такі як культурна дипломатія, спільні економічні проекти та співпраця в питаннях захисту прав людини. У процесі цього співробітництва Польща не лише виступала як наставник, але й сама зазнавала значних змін у своєму підході до зовнішньої політики. Зокрема,

інтерес Польщі до стабільності в Україні був обумовлений не лише прагненням до розвитку двосторонніх відносин, а й бажанням забезпечити стабільність у Центрально-Східній Європі, яка була й залишається стратегічно важливим регіоном для всієї Європи[2].

Взаємодія Польщі та України після здобуття незалежності також є чудовим прикладом того, як невеликі країни можуть виступати важливими гравцями в глобальній політиці. Водночас вона демонструє важливість регіональних ініціатив для забезпечення європейської безпеки. Польща і Україна, підтримуючи один одного в міжнародних організаціях, фактично створюють модель співпраці, що об'єднує дві нації не лише через спільну історію, але й через спільні цілі на майбутнє, де найбільше значення має захист національних інтересів в умовах постійних змін на міжнародній арені.

Це важливе стратегічне партнерство, яке є виразним свідченням того, як два національних суб'єкта можуть утворити платформу для глибших геополітичних і культурних зв'язків. Польща, маючи свій досвід у побудові демократичних інститутів та інтеграції в європейські структури, поділяла з Україною не тільки стратегічні інтереси, а й цінності, які стали основою для подальшої співпраці. У цьому сенсі важливим є не лише рівень офіційних відносин, але й те, як ці взаємодії відображаються в реальному житті людей двох країн. Культурний обмін, взаємна підтримка наукових ініціатив, студентські програми, спільні проекти в галузі медіа та мистецтва стали символами того, як національні інтереси можуть переплітатися з універсальними цінностями. Відкритість і взаєморозуміння стали основою для зміцнення народної дипломатії, адже саме через культурні і соціальні зв'язки народи можуть найкраще долати недовіру і створювати справжнє партнерство.

Однак таке партнерство не було без викликів. Одним із найбільших був економічний аспект співпраці, що залишався складним через різний рівень розвитку економік Польщі та України. Польща, вступивши до Європейського Союзу, змогла отримати вигоду від європейських інвестицій та ринків, тоді як

Україна залишалася в складній ситуації, шукаючи нові шляхи для подолання економічної залежності від Росії. Водночас Польща стає важливим торговим партнером і джерелом інвестицій для України, що особливо стало актуальним під час фінансових криз, коли обидві країни стикалися з необхідністю економічних реформ. Важливим аспектом була і підтримка Польщі в енергетичній сфері, оскільки Польща надавала Україні консультації, допомогу у модернізації енергетичних систем і в розробці нових підходів до енергетичної безпеки[2].

Зміни, що відбулись в результаті фінансових криз і глобальних змін у міжнародній політиці, не могли не вплинути на динаміку відносин між Україною та Польщею. Це, зокрема, стосувалося питань безпеки та оборони, де Польща стала важливим партнером для України в її прагненні до інтеграції в НАТО. Поглиблення співпраці у цій сфері стало надзвичайно важливим під час російської агресії в Україні, коли Польща виступила на підтримку України на міжнародній арені, закликаючи до рішучих заходів для захисту суверенітету і територіальної цілісності України. Польща не лише активно підтримувала санкції проти Росії, а й допомагала у зміцненні обороноздатності України, надаючи технічну та військову підтримку.

Особливо важливим є роль Польщі в контексті європейської політики безпеки. Як країна-член Європейського Союзу та НАТО, Польща використовувала свій вплив для того, щоб питання України і її безпеки стало частиною більш широкої міжнародної стратегії. У цьому контексті Польща виступала не лише як дипломатичний агент, але й як важливий посередник, що забезпечує тісні зв'язки між Україною та Європейським Союзом, підтримуючи її в прагненні до європейської інтеграції. Польський досвід реформи та інтеграції в європейські структури став прикладом для України, яка намагалась подолати спадок радянської системи та здійснити власний шлях до модернізації.

Водночас ця співпраця постійно знаходилася під загрозою через зовнішні фактори, зокрема вплив Росії. Зокрема, конфлікти, що виникали на

Донбасі та анексія Криму Росією, ставали постійними випробуваннями для України та Польщі. У цей період стало очевидним, наскільки важливою є політична єдність і підтримка з боку західних союзників. Польща, маючи власний досвід боротьби за незалежність і демократію, продовжувала стояти на стороні України в її боротьбі за збереження територіальної цілісності. Проте, з іншого боку, Польща також мала перед собою важливі завдання щодо забезпечення власної безпеки та ролі в безпековому порядку Європи, що вимагає постійного балансу між національними і міжнародними інтересами.

Ще одним важливим аспектом взаємодії між Польщею та Україною є підтримка демократії та прав людини. Як країна, що пройшла через власний процес трансформації, Польща активно підтримувала реформи в Україні, в тому числі у сферах правосуддя, свободи слова, боротьби з корупцією. Польські політики, експерти та громадські діячі надавали консультації українським колегам, сприяючи створенню ефективних інститутів громадянського суспільства та демократичних стандартів. Важливо зазначити, що Польща підтримувала ідею європейської інтеграції України не лише в економічному та політичному контексті, але й як частину процесу демократизації, де демократія і права людини стали основними компонентами європейських цінностей.

У цьому контексті варто зазначити, що, незважаючи на стратегічну важливість співпраці між Польщею та Україною, постійно виникають і нові виклики, що вимагають гнучкості та здатності до адаптації зовнішньої політики обох країн. Одним із таких викликів є необхідність пошуку нових форм співробітництва в умовах глобальних економічних і політичних змін. Інтернаціоналізація глобальної економіки, зміна балансів сил на міжнародній арені, а також зростання нових геополітичних загроз, зокрема у вигляді тероризму та гібридних конфліктів, ставлять перед Польщею та Україною завдання удосконалення механізмів дипломатичної і військової співпраці[2].

Ідея спільної оборонної політики, що стала важливим компонентом взаємодії, передбачає не тільки обмін інформацією, технологіями та ресурсами, але й створення загальних стратегічних концепцій, які б зміцнювали позиції двох держав у рамках загальної європейської безпеки. Водночас цей процес не є лінійним, оскільки кожна з держав має свою специфіку і пріоритети, що необхідно враховувати в рамках двосторонніх консультацій і взаємодії.

Проте, незважаючи на різні аспекти безпеки та оборони, однією з найважливіших тем залишається питання мирного співіснування на території, що опинилася в зоні конфлікту — як через загрози з боку Росії, так і в контексті вирішення питань національних меншин. Україна та Польща, маючи спільну історію, відчують відповідальність за збереження миру, стабільності та прав людини у своїх регіонах. Враховуючи потенційну загрозу, що постає з боку агресивних політичних режимів, які намагаються дестабілізувати ситуацію на континенті, співпраця між Польщею та Україною має стратегічне значення для забезпечення стабільності в Східній Європі та в усьому європейському просторі.

Також важливим є соціокультурний аспект, який часто залишається на другому плані, але без якого неможливо уявити повноцінну співпрацю між двома державами. Спільні історичні корені, спільні культурні і мовні елементи, значна чисельність української діаспори в Польщі — всі ці фактори впливають на створення стійких гуманітарних зв'язків, що стають фундаментом для розвитку соціального діалогу та взаєморозуміння. Культурні, освітні та наукові програми, спільні заходи, обміни студентами, співпраця у сфері досліджень — це ті інструменти, через які Польща і Україна можуть збудувати мостики довіри між своїми народами, сприяючи таким чином поглибленню партнерства[3].

Польща, перебуваючи в Європейському Союзі, має важливу роль у стимулюванні економічних реформ в Україні. Адаптація українських інститутів до європейських стандартів, у тому числі в контексті боротьби з

корупцією, правами людини та верховенством права, є умовою для успішної європейської інтеграції. Польща стає важливим учасником цієї трансформації, надаючи Україні необхідні ресурси для здійснення реформ, використовуючи свій досвід інтеграції в європейське співтовариство. Важливою складовою цього процесу є підтримка Польщею українських ініціатив щодо реформ в енергетичній сфері, зміцнення енергетичної безпеки та створення більш ефективних механізмів енергетичної співпраці, що є ключовим аспектом незалежності держав.

Польща також виступає важливим агентом підтримки українських прагнень до європейської інтеграції в питаннях, що стосуються глибших політичних, економічних і соціальних реформ. Польський досвід реформування, зокрема в боротьбі з корупцією, зміцненні демократичних інститутів та модернізації інфраструктури, є важливим орієнтиром для України. Польща активно сприяє процесу розбудови демократії в Україні, зокрема через підтримку громадських організацій, які займаються моніторингом та боротьбою з корупцією, і через надання консультацій з питань реформи судочинства та органів державного управління.

Незважаючи на значний прогрес у співпраці, існують й нові виклики, які необхідно вирішувати в майбутньому. Перед Польщею та Україною стоїть завдання адаптації своїх відносин до змін у світовій політиці, зокрема в контексті трансформаційних процесів, що відбуваються в міжнародних організаціях. Польща, перебуваючи в ЄС, активно працює над зміцненням своїх позицій в Європі, водночас підтримуючи прагнення України до європейської інтеграції. Важливою складовою цієї політики є також співпраця в рамках таких інституцій, як Вишеградська група, що дозволяє Польщі та Україні утримувати ключові позиції у Східній Європі.

У майбутньому Польща та Україна повинні зберігати свій стратегічний курс на підтримку один одного, розширюючи діапазон співпраці в нових і важливих сферах: від розвитку інноваційних технологій до подальшої інтеграції в європейський економічний простір, від забезпечення безпеки в

Східній Європі до поглибленого культурного та наукового обміну. Це буде основою для зміцнення не тільки двосторонніх відносин, але й цілісності європейського проекту в умовах постійних глобальних викликів.

Висновки до 1 розділу

Аналіз історичних і політичних передумов польсько-українських відносин до початку XXI століття дозволяє зробити кілька важливих висновків. Протягом століть взаємодія між Польщею та Україною була складною та багатогранною, зокрема через спільне історичне минуле, численні конфлікти, а також періоди співпраці. Одним із основних факторів, що визначали характер цих відносин, є боротьба за національну незалежність та територіальну цілісність. Польща, що була великою державою у середньовіччі та ранньому новому часі, часто здійснювала політичний і культурний вплив на українські землі, що ставало джерелом напруженості.

У XIX столітті, зокрема в часи перебування українських земель під контролем Російської імперії та Австрії, польські настрої і прагнення до збереження національної ідентичності були тісно пов'язані з долею України. Напруження між польським і українським населенням було особливо відчутним під час національних революційних рухів і воєн, таких як УНР, де відносини між Польщею та українськими силами були часто суперечливими, зокрема через питання національних прав і територіальних претензій.

Після здобуття Україною незалежності в 1991 році, польсько-українські відносини пережили новий етап розвитку. Польща стала однією з перших країн, що визнала незалежність України, і згодом активно підтримувала її інтеграцію в міжнародні структури, зокрема в Європейський Союз та НАТО. Спільні інтереси у сфері безпеки, економіки та культури сприяли зміцненню співпраці між двома державами.

У цей період також спостерігається активна політична і культурна взаємодія, що дозволила значно зменшити напругу, яка виникала в попередні

століття, та побудувати стабільні дипломатичні відносини. Польща активно підтримувала Україну в її боротьбі за територіальну цілісність, зокрема під час російської агресії в 2014 році. Зміцнення стратегічного партнерства між двома державами стало основою для подальшого розвитку двосторонніх відносин у різних сферах.

Таким чином, історичні та політичні передумови польсько-українських відносин є багатограними і різноманітними. Вони свідчать про важливість взаєморозуміння та співпраці між Польщею та Україною для подальшого розвитку стабільних і дружніх відносин у XXI столітті.

РОЗДІЛ 2. ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ ПІСЛЯ 2014 РОКУ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

2.1. Зміни в польсько-українських відносинах після анексії Криму Росією: вплив на двосторонні відносини.

Світ, занурений у мозаїку взаємозалежностей, постійно випробовує себе на міцність у тому, як нація відчуває і переосмислює іншу. Після анексії Криму Росією у 2014 році реальність міжнародних відносин набула нового виміру, що виявив у собі зміну не лише політичного клімату, але й онтологічного статусу міждержавної довіри. Саме в цьому контексті польсько-українські відносини стали дзеркалом глибших процесів, які виходять за межі дипломатії, сягаючи сфер культурного пам'ятання, морального вибору та геополітичного передчуття.

Україна, ставши жертвою прямого порушення її територіальної цілісності, постала перед необхідністю не просто шукати союзників, а будувати з ними нову форму єднання — не за рахунок ситуативної вигоди, а через глибоку солідарність. Польща ж, перебуваючи в історичному тілі Заходу, але пам'ятаючи своє власне радянське минуле, виявилася тією державою, яка інстинктивно, майже екзистенційно, розпізнала біль українського народу як власний. Взаємність у співпереживанні стала основою для посиленого політичного діалогу, який у наступні роки вилився в конкретні форми підтримки — дипломатичної, військової, економічної, гуманітарної.

У той час як світова спільнота вагалася, польська держава виявила рішучість, що в історичному ретроспективному світлі виглядає не як прояв геополітичного прагматизму, а як акт моральної мужності. На полях міжнародних форумів польський голос щоразу лунко звучав на захист суверенітету України, викликаючи враження, ніби між Варшавою і Києвом постала не просто політична ось, а щось глибше — спільна цивілізаційна відповідальність перед європейським майбуттям.

Після 2014 року активізувалися контакти між міністерствами оборони, зростала кількість спільних навчань, а символічним актом єднання стало створення Литовсько-Польсько-Української бригади, яка засвідчила не лише стратегічну, а й метафізичну співналежність трьох народів, які в минулому

часто ворогували, але тепер об'єдналися перед обличчям нового варварства. Цей акт символізував перетворення історичного болю у джерело колективної сили — як мовчазне, але промовисте заперечення деструктивного повторення минулого[3].

Одночасно відбувалася складна гра пам'яті, в якій історія Волині знову постала між нашими народами, мов камінь, який може або бути підмурівком, або розділити навіки. Але постмайданна Україна і модернізована Польща відчули спільність не лише в погляді на сучасне, а й у прагненні до трансцендентного примирення — такого, що не стирає минулого, але робить його джерелом морального зростання.

Зміни в економічній площині після 2014 року теж мали філософську підкладку. Адже зростання експорту, збільшення товарообігу, відкриття польського ринку праці для мільйонів українців — усе це не просто економічні показники. Це, передусім, прояв глибшої аксіологічної довіри, яка не виникає миттєво, але народжується в спільних випробуваннях. І мільйони українців, що перебралися до Польщі, стали не тягарем, а, навпаки, мостом культурної взаємодії, духовного наближення і соціальної інтеграції.

Війна, яка розгорнулася в лютому 2022 року, стала черговим етапом випробування цієї довіри. Те, як Польща прийняла українських біженців, як відкривала свої школи, лікарні, домівки, — це вже не зовнішня політика. Це вже релігія людської солідарності, яка не потребує протоколів. У цей момент межа між країнами стала лише умовною лінією, бо в серцях мільйонів людей постало щось нове — співбуття.

Попри ці акти єднання, завжди залишатиметься місце для тіні — для скепсису, для політичного популізму, що іноді виринає в польському дискурсі. Але навіть коли голоси розчарування чи страху намагаються змінити вектор, загальна тенденція залишається непорушною — у центрі польсько-українських відносин тепер стоїть не минуле, а майбутнє. Не образа, а вибачення. Не ізоляція, а співтворення.

Глибоким свідченням цієї зміни стали заяви польських політиків найвищого рівня, що не лише підтримували Україну, а й визнавали її суб'єктність у європейському процесі як рівноправного партнера. Варшава, яка ще недавно бачила в Києві молодшого брата, тепер промовляє з ним як із дорослим і рівним. Це – одна з найглибших трансформацій у дипломатичній історії обох країн.

Дипломатичний дискурс, починаючи з 2014 року, поступово зсувався від описового до есенціального. У заявах все частіше з'являлися слова про спільні цінності, духовну єдність, захист правди. Це був не просто лексичний поворот — це був онтологічний зсув. Дипломатія стала ареною для боротьби не інтересів, а світоглядів.

Зміни стосувалися також сприйняття один одного. Польське суспільство, яке десятиліттями бачило в українцях лише дешеву робочу силу, почало бачити в них людей, які несуть із собою гідність, біль і глибоку любов до свободи. Українці ж, які часто з іронією ставилися до «старшого європейського брата», почали бачити в поляках справжніх друзів — не тих, що поруч у ситості, а тих, хто приходить у час нужди[3].

Ця взаємна трансформація вплинула й на духовний клімат усередині обох націй. Адже підтримка — це не лише політика. Це етика. Це відповідь на питання: ким ми є один для одного у момент кризи? І відповідь ця, виявлена через десятки тисяч простих історій допомоги, солідарності, жертвності, вказує на те, що між Україною і Польщею народжується нова форма союзництва — не контрактна, а екзистенційна.

Важливим аспектом стало й те, що Польща почала бути для України вікном не просто в Європу, а в іншу парадигму цивілізаційного вибору — в систему, де політика служить ідеї, а не лише інтересам. Для української еліти, що виростала під впливом олігархічних структур, польський приклад — це не лише приклад трансформації, а й моральне дзеркало.

У цьому довгому і складному процесі є ризики — політичні цикли, національні амбіції, історичні болі. Але є й щось більше — усвідомлення, що

союз України і Польщі вже не залежить лише від бажань урядів. Це вже є факт духовної реальності, який народжується в серцях мільйонів людей.

Він не ідеальний, не завжди гладкий, але він правдивий. Він росте, як дерево, крізь труднощі, через обвітрені гілки пам'яті, через тріщини на стовбурі історії. Але саме тому — він живий. І ця живість є найкращою запорукою того, що після 2025 року польсько-українські відносини не просто збережуться — вони стануть одним із фундаментів нової Європи.

Міжнародні відносини — це не лише динаміка між столицями, не лише комюніке чи меморандуми. Це, насамперед, діалог ідентичностей, які шукають форму для свого співіснування. У випадку України та Польщі цей діалог після 2014 року отримав нову глибину, оскільки обидві держави почали існувати у взаємному дзеркалі історії, загроз і сподівань. Світ, у якому безпека більше не гарантована жодним міжнародним договором, примусив ці нації знову звернутись одна до одної — вже не як до колишніх опонентів, а як до стратегічних суб'єктів, що бачать себе в єдиній площині часу [18, с. 290-299].

Після Революції Гідності українська дипломатія почала відчувати, що підтримка з боку Польщі — це не просто жест добросусідства, а вияв геополітичної віри. Варшава, уникаючи мови кон'юнктури, виступала адвокатом Києва на всіх платформах: у Європейському Союзі, у НАТО, в ООН. Але ще більш промовистим було те, як Польща почала включати Україну у свої регіональні візії: від Ініціативи Трьох Морів до партнерства в межах Східного партнерства, польський голос щоразу нагадував Заходу, що Схід — це не окраїна, а фронт цивілізації.

Упродовж 2015–2019 років спостерігалось системне зближення не тільки в оборонній та політичній площині, а й у культурно-гуманітарному просторі. Було укладено десятки двосторонніх угод, активізовано співпрацю між університетами, зросла кількість українських студентів у Польщі. Освіта стала каналом м'якої дипломатії, в якому формувалося нове покоління —

покоління, що не відчувало тягаря історичного конфлікту, а було налаштоване на співтворення майбутнього.

Разом з тим міжнародні відносини — це ще й управління контроверсією. У період 2016–2018 років відбулося кілька спалахів напруги, зокрема довкола історичної пам'яті. Суперечки довкола УПА, демонтажі пам'ятників, різкі заяви політиків — усе це вивело на поверхню те, що міждержавна дружба вимагає глибшої роботи зі спільною історією. Але навіть у моменти емоційного напруження діалог не припинявся. Його збереження — це заслуга обох сторін, що зрозуміли: за політичним шумом стоїть небезпека втрати стратегічного горизонту.

Наступною фазою стала зима 2022 року, який увійшов в історію не лише як початок повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, а як точка світоглядного зламу для мільйонів людей і держав. У цьому граничному досвіді страху й опору, Польща стала для України тим, чим колись Афіни були для переслідуваних філософів — простором прихистку, співчуття і солідарного діалогу. Від самого ранку 24 лютого польська реакція не була звичайним дипломатичним актом — вона була екзистенційним жестом, спрямованим не на реалізацію стратегічних інтересів, а на порятунок гідності як такої.

Саме у 2022 році між українцями та поляками сталася мовчазна угода, глибша за будь-які міжурядові документи. Польські залізниці стали провідниками не людей, а долей. Польські сім'ї приймали біженців не як тягар, а як обов'язок, не продиктований законом, а серцем. І в цій новій етосній реальності міжнародні відносини перестали бути сферою кабінетних рішень і набули тілесного виміру — кожна мати, що обіймала дитину з Бучі, кожен лікар, що лікував пораненого з Харкова, кожен водій, що віз гуманітарну допомогу до Львова — всі вони творили дипломатію нового типу.

Уряд Польщі, який до цього діяв у рамках класичної європейської дипломатії, у 2022 році вийшов за межі звичних координат. Варшава стала

політичним фронтом, де злагоджено працювали всі гілки влади — президент Анджей Дуда, прем'єр-міністр Матеуш Моравецький, міністр закордонних справ Збігнєв Рау — всі вони, попри різні партійні погляди, діяли з єдиною метою: не допустити морального колапсу Європи в обличчі агресії. Цей рік показав, що міжнародні відносини мають шанс на людське обличчя.

Значним був і символічний акт: спільний візит президентів Польщі, Чехії та Словенії до Києва у березні 2022 року — на тлі сирен, обстрілів, невизначеності. Цей вчинок був не тільки проявом солідарності, а й викликом самому поняттю страху. Коли лідери країн стояли поруч із Президентом Зеленським, у бомбосховищі, не як візитери, а як свідки правди, — тоді народжувалася нова геополітика, не побудована на балансі сил, а на балансі совісті[18, с. 290-299].

Окремо варто сказати про гуманітарну відповідь. У 2022 році Польща прийняла понад 3,5 мільйона українців. Це був найбільший гуманітарний жест на європейському континенті з часів Другої світової війни. Влада ухвалила закон про допомогу біженцям, що гарантував їм право на роботу, освіту, медицину. Польські школи відкрили класи з українською мовою навчання. Українські діти отримали право бути не вигнанцями, а учасниками освітнього процесу. Це була дипломатія не через мову, а через дію.

Польща також виступила ініціатором багатьох міжнародних рішень: у Брюсселі, у НАТО, в ОБСЄ. Вона послідовно вимагала нових санкцій, закриття неба, військової підтримки. Польські політики з усіх парламентських фракцій вимагали від Європейської Комісії відкинути половинчасті реакції. Таким чином, Польща стала не лише голосом України в Європі, а й голосом тієї Європи, що ще пам'ятає ціну свободи.

В оборонній сфері Варшава також показала, що солідарність — не лише моральна категорія, а й технічна. Польща передала Україні велику кількість військової техніки, включаючи танки Т-72, протитанкові комплекси, дрони та боєприпаси. Уперше країна НАТО наважилась надати такі обсяги допомоги

воюючій державі. Це був момент, коли союзницька риторика перетворилась на дію.

2022 рік став роком, коли між Україною та Польщею відбулася зміна мови дипломатії. Відтепер це не мова балансів і компромісів, а мова місії. Польща побачила в Україні не лише партнера, а місію — зберегти свободу в регіоні, де її завжди бракувало. Україна ж побачила в Польщі не лише друга, а дзеркало того, як держава здатна нести відповідальність не лише за себе, а й за іншого.

Цей рік увійде у підручники як рік найвищої взаємної довіри. Польські військові, які працювали в тилах для забезпечення логістики, польські журналісти, які ризикували життям на передовій, польські волонтери, які працювали на кордонах, — усі вони стали частиною великої історії, де кордони перестали бути межами, а стали мостами.

Але разом із величчю цього року варто пам'ятати: саме у 2022 році почали формуватись і нові виклики. Зростання цін, енергетична криза, конкуренція на ринку праці — усе це ставало точками напруги у польському суспільстві. І тут знову важливу роль відіграло громадянське суспільство — яке закликала до розуміння, до емпатії, до пояснення, що допомога Україні — це не альтруїзм, а стратегічна інвестиція в безпеку самого польського дому.

Польща була першою, хто не просто підтримав Україну, а вийшов на лінію фронту дипломатичного спротиву: від блокування російських товарів до постачання озброєнь, від адвокації санкцій до організації гуманітарних коридорів. Цей рівень участі перетворив польсько-українські відносини з двостороннього партнерства у своєрідну матрицю регіональної безпеки. Вони стали основою для багатьох нових альянсів і коаліцій, включно з участю Британії, країн Балтії, Чехії[18, с. 290-299].

Водночас змінився і сам характер дипломатії. Вона втратила свою абстрактність і стала тілесною. Посли працювали в умовах реальної загрози. Лідери держав здійснювали візити у зону бойових дій. Візити прем'єр-міністра Польщі до Києва стали символами міжнародної

солідарності, де не було місця порожній риторичі — лише присутність, лише визнання болю і спільної боротьби.

2023 рік не приніс ані перемир'я, ані розв'язання конфлікту. Він приніс щось інше — усвідомлення того, що війна триватиме довше, ніж сподівались, а отже, і союзники мають перейти від екстреної допомоги до системної присутності. Польща в цьому процесі не відійшла вбік, не втомилась і не відвернулась. Вона трансформувала свою підтримку в багаторівневу структуру: економічну, безпекову, політичну й гуманітарну. Саме в цьому році стратегічне партнерство перетворилось на довготривалу дипломатичну форму співжиття.

У 2023 році Польща продовжила відігравати роль одного з найгучніших голосів України в Європейському Союзі. У засіданнях Європейської ради, у дебатах щодо нових пакетів санкцій, у підготовці фінансової допомоги для України польська дипломатія щоразу зберігала чіткий, прямий і безкомпромісний тон. Польща не просто підтримувала Україну — вона аргументувала, чому Україна є ключем до європейської стабільності. Така позиція свідчила про глибоку трансформацію не лише зовнішньої політики, а й національного світогляду.

Продовжилась також інтенсивна військова співпраця. Польща стала одним із перших держав, що ініціювали створення європейської коаліції для передачі Україні танків Leopard 2, а також активно включилась у навчання українських військових. Інструктори з Варшави, Кракова, Познані працювали пліч-о-пліч з українцями, а спільні навчання відбувались із таким рівнем координації, який раніше був характерний лише для інтегрованих союзників. У цьому проявилась ще одна риса 2023 року: стирання межі між формальним союзом і реальним[26, с. 147].

У полі безпеки Польща продовжила модернізацію своєї армії, вбачаючи в цьому не лише відповідь на російську агресію, а й як частину майбутнього регіонального альянсу з Україною, країнами Балтії та північним флангом НАТО. У публічному дискурсі почали з'являтися ідеї про нову східну

безпекову парадигму, де Україна не «запрошена», а «незамінна». Відбулося глибше осмислення: перемога України — не лише її власна справа, а умова виживання вільної Центрально-Східної Європи як феномена.

І все ж, 2023 рік не був позбавлений викликів у двосторонніх відносинах. Перший дзвінок пролунав в аграрній площині — питання експорту українського зерна призвело до тимчасового дипломатичного напруження. Польські фермери, відчуваючи конкуренцію, вийшли на протести. Це був момент, коли політична дружба зіткнулася з реальністю економічних інтересів. І хоча цей конфлікт був швидко згладжений, він виявив нову істину: навіть найсильніші союзи не застраховані від тертя.

У цьому ж році польсько-українська співпраця отримала нові виміри в гуманітарному та соціальному плані. Мільйони українців залишались у Польщі, і поступово відбувався перехід від тимчасового захисту до інтеграційних програм. Польський уряд започаткував програми мовної адаптації, культурної взаємодії, розширив фінансування шкіл з українською мовою викладання. Були ухвалені рішення, які відкривали шлях до отримання постійного місця проживання для тих, хто інтегрувався у польське суспільство. Це означало визнання українців не як «гостей», а як частини соціального тіла[26, с. 147].

А ще 2023 рік приніс нову хвилю культурного зближення. Українські книги, виставки, театральні постановки стали частиною польського культурного простору. Польські художники і режисери створювали проєкти, присвячені війні в Україні. З'явилися нові спільні кінопродукції, нові літературні антології, нові простори діалогу. Це був рік, коли між двома народами зароджувався не лише дипломатичний союз, а союз пам'яті, мистецтва, емоції.

Значення 2023 року також у тому, що він оголив глибину взаємного впливу. Не лише Польща підтримувала Україну — Україна почала впливати на Польщу. У польському політичному лексиконі почали частіше звучати слова «незламність», «гідність», «жертва» — категорії, що давно витіснені з

мови брюссельської бюрократії. Український спротив став дзеркалом, у якому поляки знову побачили себе як націю, що колись теж боролась за життя серед загарбників.

Врешті, у 2023 році Польща офіційно заявила про підтримку членства України в Європейському Союзі та НАТО як безальтернативного стратегічного курсу. У всіх головних аналітичних центрах країни почалась робота над сценаріями поствоєнної інтеграції, а також над формуванням нової східної політики ЄС. Польща бачила у собі провідника цього процесу, але вже не з позиції «вчителя», а з позиції «провідника», що йде поруч.

2023 рік, таким чином, став роком трансформації солідарності в союзництво. Це був рік, коли Польща і Україна не просто були разом, а почали бачити один одного в контексті нового геополітичного проєкту. Союз двох націй, що пройшли через травму, став не тільки інструментом виживання, а джерелом нового гуманізму — того, що не відвертає обличчя від болю, не закриває кордони перед втечею, не мовчить у відповідь на терор.

І саме тому 2023-й — не проміжна дата, а рубіж. Це рік, коли стало ясно: між Польщею та Україною вже немає минулого як головного фактора. Є майбутнє — спільне, вкорінене у досвіді війни, але спрямоване до миру, що має бути заслуженим, вибореним, осмисленим[26, с. 147].

Якщо 2022 був роком потрясіння і солідарності, 2023 — роком напруги й оформлення нового союзу, то 2024 постає як рік політичного фільтрування емоцій, осмислення досвіду і початку етапу стратегічного планування. Між Польщею та Україною більше не залишилося місця для декларативної дипломатії — їхні стосунки увійшли у фазу конкретики, де кожна дія є частиною великого геополітичного полотна.

Польща в 2024 році продовжила динамічний курс на підтримку України. Однак на тлі парламентських виборів, політичної поляризації та економічного виснаження частини суспільства відчувалась зміна тону. Солідарність більше не була мовчазною згодою — вона стала предметом обговорення, дискусій і навіть суперечок. Але в цьому — не втрата

підтримки, а навпаки — її нормалізація: від емоційного акту до політичної практики.

У 2024 році Польща стала головною платформою, з якої трансливався європейський меседж про незворотність українського шляху до ЄС. Під час весняного саміту у Варшаві, присвяченого розширенню, польські дипломати відкрито назвали членство України «історичним випробуванням моральної зрілості Європи».

Також тривали ініціативи щодо повоєнної відбудови України — Польща не тільки виступила лобістом українських інтересів у Фонді солідарності ЄС, але й активно включила свої компанії до архітектури майбутніх інфраструктурних проєктів.

На рівні міжнародних організацій Польща послідовно підтримувала українські резолюції в ООН, ОБСЄ та Раді Європи, включаючи ті, що стосувались деокупації Криму, депортацій цивільного населення і ядерної безпеки на Запорізькій АЕС.

2024 рік продовжив бути роком напруженого економічного діалогу. Українське зерно, аграрні квоти, питання транзиту — всі ці теми залишалися джерелами потенційного конфлікту. І все ж, замість ескалації, сторони прийшли до стратегічного аграрного компромісу, підписавши нову угоду, яка враховувала інтереси обох сторін через прозорий механізм регулювання обсягів імпорту, логістичну модернізацію кордонів та взаємну підтримку на європейському ринку.

У рамках економічного партнерства було також ініційовано створення спільного індустріального кластера у Львівській області з участю польських інвесторів. Цей проєкт мав на меті створити тисячі робочих місць, і став символом — не просто допомоги, а взаємовигідного розвитку.

Особливе місце у 2024 році посіло питання історичної пам'яті. Було досягнуто рідкісного консенсусу — українська сторона дозволила відновлення польських меморіалів у Галичині, натомість Польща ухвалила документи, що визнали певні факти політичних репресій проти українців у

післявоєнний період. Це був глибокий цивілізаційний акт — не політичний компроміс, а визнання болю один одного.

Спільні виставки, історичні конференції, взаємні переклади наукових робіт — усе це формувало простір, де минуле вже не поділяло, а відкривало можливість для чесної розмови[31, с. 68-69].

Зі спливом часу, коли лінії фронту відступають або трансформуються у мозаїку дипломатичних процесів, починає звучати нова мова — мова довготривалих перспектив. Польсько-українські відносини, що розквітли у пікові часи катастрофи, тепер мають навчитися розмовляти в часі миру. Це складніше завдання. Бо мир — не порожнеча, не відсутність конфлікту, а простір складних компромісів, щоденної дипломатії у межах спільного буття.

Перспектива до 2030 року окреслюється через низку векторів, у яких національні інтереси обох держав переплітаються з наднаціональними імперативами. Польща бачить себе як провідника України в європейській інституції, і водночас як того, хто контролює баланс між західними цінностями й східними прагненнями. Водночас Україна усвідомлює: наближення до ЄС означає не тільки економічну інтеграцію, а й прийняття ментальних кодів, у яких Польща — один із перекладачів між різними історичними досвідами.

Цивілізаційний вимір цього союзу полягає в тому, що Україна та Польща створюють нову модель Східної Європи — не як периферії Заходу, а як автономного культурного простору, в якому пам'ять про тоталітарне минуле трансформується в колективний досвід гідності. Тут філософія міжнародних відносин змінюється — вона вже не про контроль території, а про контроль наративів, у яких поляки й українці не є опонентами у минулому, а співавторами майбутнього.

Особливо важливим стає те, як молодь обох країн вибудовує нові форми взаємодії. Соціальні мережі, студентські обміни, діджитал-платформи, спільні стартапи — усе це утворює густу мережу контактів, яка не потребує посередництва урядів. Вона органічна, інтуїтивна, неконфліктна. У ній

народжується нова етика міжнародного співіснування — не на основі статусів, а на основі взаємоповаги і взаємної цікавості.

Паралельно триває робота над синхронізацією правових систем, транскордонною логістикою, енергетичним співробітництвом. Усе це — технічне тло великої метафізичної задачі: побудови спільного простору буття. І тут, можливо, вперше за десятиліття, Східна Європа не є проблемою для Європи, а її джерелом відновлення. Через біль і жертви українського народу, через солідарність польського суспільства — Захід почав знову розуміти, що цінності не можна імпортувати. Їх треба пережити.

І тому польсько-українські відносини — не тільки геополітичний факт. Це філософська подія. Це союз двох історій, які навчилися дивитися одна на одну не як на дзеркала провин, а як на відображення шансів. У цьому союзі Україна знаходить свого захисника, а Польща — своє історичне виправдання. Бо в той момент, коли Київ боронив Європу, Варшава стала містом, яке кричало світові: не мовчіть.

До 2030 року можна очікувати появу інституцій, які остаточно закріплять цей союз: спільна академія безпеки, координаційна рада з питань інтеграції, транскордонна економічна зона. Але ще важливішим стане формування спільного архіву пам'яті. Це мають бути музеї, фільми, книги, в яких Польща і Україна не змагаються за минуле, а розповідають, як спільно врятували майбутнє[31, с. 68-69].

Бо суть міжнародних відносин — не в тому, скільки декларацій було підписано, а в тому, чи готові народи перетворити історичну травму на ресурс єдності. Польща й Україна, пройшовши через анексію Криму, через війну на Донбасі, через повномасштабне вторгнення, через кризу біженців, змогли не лише вистояти, а й віднайти глибший сенс союзу.

Сенс, у якому любов до свободи сильніша за політичний страх. Сенс, у якому ідентичність — це не бар'єр, а запрошення до діалогу. Сенс, у якому міжнародні відносини не є схемою впливу, а гілкою оливи, простягнутою через кордон.

Тому майбутнє цих відносин — це не просто продовження поточного курсу. Це трансформація усєї східноєвропейської парадигми. І, можливо, одного дня ми усвідомимо: війна, яка розірвала мапу світу, водночас зшила два народи в одну історію. Не як держави, що сусідять, а як нації, що навчилися жити одна в одній. Не як союзники на мапі, а як союзники в правді.

2.2. Польща як ключовий партнер України в боротьбі проти російської агресії: дипломатична підтримка та військова співпраця.

Світ, розхитаний тінню конфлікту, у кожному своєму русі оголює глибинну природу міжнародних відносин, які, мов невидимі жили, з'єднують долі народів. У цьому складному контексті Польща постає не як випадковий сусід, а як історично зумовлений союзник України — мов голос совісті Центральної Європи, що промовляє не лише словами, а й діями.

Витоки цієї підтримки не виринають із порожнечі, вони пульсують у ґрунті спільного минулого, з якого проростає розуміння. Коли у 2014 році Україна опинилася перед безоднею втрати суверенітету, коли Крим перетворився на дзеркало геополітичного цинізму, саме Польща серед перших простягнула дипломатичну руку, наповнену не сентиментом, а волею до співдії.

У структурах Європейського Союзу польський голос став відлунням українського болю, лунким і впертим, що змушував інших слухати. Польські дипломати, представники парламенту, аналітики й політичні мислителі в єдності творили мову солідарності, яка згодом стала мовою дії.

Варшава не обмежилася риторикою. Вона дозволила своїй землі стати тилом, притулком і плацдармом. У місті Жешув, що не так давно був лише пунктом на карті, почав формуватися новий нервовий центр логістики НАТО, де український опір підживлювався не абстрактною підтримкою, а конкретною допомогою — від амуніції до бронетехніки[31, с. 68-69].

Дух співпраці набув форм — таких, що не підлягають релятивізму. Навчання українських військових на польських полігонах, координація постачання озброєнь, транзитна функція польської інфраструктури — все це стало не жестом, а новою реальністю.

У той же час, дипломатичні канали між Києвом і Варшавою не просто залишалися відкритими — вони стали кровоносною системою опору. Кожна зустріч президентів, кожна сесія спільних комітетів, кожен лист і кожна резолюція мали не лише офіційний характер, а й моральну вагу.

І хоча упродовж цього періоду не бракувало напруження — особливо в питаннях історичної пам'яті, прав українських мігрантів чи транскордонного співіснування — навіть найгостріші суперечності не змогли затьмарити головного: поляки, у своїй більшості, сприйняли українське страждання як власне.

З 2014 до 2025 року Польща стала провідником українських прагнень у світі, де геополітика дедалі частіше стає грою сил, а не ідей. Та Варшава, обпалена досвідом власних розділів історії, сприйняла український виклик як спільну місію. І ця місія полягала не лише у захисті суверенітету, але у збереженні гідності цивілізаційного вибору.

Особливу силу здобувала ця співпраця у 2022 році, коли російське вторгнення стало повномасштабним. Саме тоді Польща відкрила не лише свої кордони, але й свої домівки — мільйони українців знайшли тимчасовий дім у польських містах, селах, школах і храмах.

Ця гуманітарна солідарність була не меншою за військову. Польський уряд не лише організовував евакуацію, надавав фінансову підтримку українським біженцям, але й вибудовував політику інтеграції, яка свідчила про стратегічне бачення спільного майбутнього, а не лише тимчасове реагування на кризу[31, с. 68-69].

На рівні військової взаємодії Польща стала мостом між НАТО й Україною. Через її територію йшли колони допомоги, через її небо пролітали

літаки, через її склади здійснювалася логістика, що рятувала життя. Це була не просто допомога — це була спільна боротьба.

І якщо в міжнародних відносинах часто спостерігається інерція інтересів, то в українсько-польських відносинах цього періоду спостерігалось пробудження цінностей. Адже Польща бачила в Україні не лише буфер, але партнера, союзника, дзеркало власної історії боротьби з імперіями.

У політичній площині Польща доклала зусиль до формування міжнародної коаліції на підтримку України. Саміт у Любліні, тристоронній союз Польща-Україна-Велика Британія, а також численні виступи на форумах ЄС і ООН стали виразом дипломатичної ініціативи, що не чекала, а діяла.

Не менш значущим був символізм жестів: спільні виступи Зеленського та Дуди, демонстративна поїздка до Києва під обстрілами — усе це стало більше, ніж політикою. Це стало виявом морального лідерства, яке нечасто спостерігається у часи глобального цинізму[9, с. 102].

Польща також взяла на себе відповідальність за підтримку санкційного тиску на агресора. Її уряд, не зважаючи на можливі економічні втрати, послідовно виступав за розширення санкцій, блокування торгівлі з Росією та зміцнення оборонного потенціалу східного флангу НАТО.

Ще одним виміром підтримки стало співробітництво в енергетичній сфері. Польща допомогла Україні в періоди критичних енергетичних обстрілів, передаючи обладнання, координацію щодо імпорту електроенергії, а також надаючи доступ до енергетичних резервів у межах механізмів ЄС.

Протягом усього цього часу українське суспільство також трансформувалося під впливом польської відкритості. Зароджувалися нові бізнес-структури, культурні ініціативи, освітні проекти, які об'єднували обидва народи у спільному горизонті бачення Європи як простору відповідальності.

Водночас ця близькість не була ідеалізованою. Вона мала свої труднощі, свої моменти непорозуміння, навіть публічних конфліктів. Але саме це свідчило про справжність відносин — де є глибина, там неминучі і тіні.

Зовнішня політика Польщі у ставленні до України виявилася не реакцією, а інтенцією. У її основі — усвідомлення, що безпека Києва — це безпека Варшави, а свобода одного — це умова свободи іншого. І цей принцип був вивірений не лише в теоріях, а в практиці.

Ці дві країни, здавалося б, розділені болями минулого, були єднані викликами сучасності. Українська армія, отримуючи польське озброєння, не лише укріплювала свої позиції — вона укріплювала загальну оборонну стратегію Європи. І Польща це розуміла.

З кожним роком співпраця ставала глибшою. Спільні оборонні підприємства, нові форми військової освіти, політичні форуми, інституційна співпраця — усе це вказувало на зростаюче відчуття неминучості: наше майбутнє — це спільне майбутнє.

У 2025 році це вже не була просто підтримка. Це була інтеграція — не лише стратегічна, а ментальна. Україна в польській політиці — не об'єкт допомоги, а суб'єкт рівноправного діалогу. І це, можливо, найглибший з усіх здобутків цього партнерства.

Сприймаючи боротьбу України як частину власного національного виклику, Польща трансформувалася — з регіонального лідера у голос морального спротиву, що резонував далеко за межами Сходу Європи.

На тлі загального зневірення в інститутах, ця двостороння співпраця стала живим прикладом того, що міжнародна солідарність можлива, коли вона живиться не інтересами, а принципами[9, с. 102].

Це партнерство не можна звести до сухих таблиць або діаграм. Його сенс — у переживанні часу, в якому народи, переживаючи страх і втрати, знаходили силу бачити один в одному не «іншого», а «свого».

Якщо майбутні історики намагатимуться окреслити епоху, коли Україна стала не лише незалежною, а по-справжньому європейською, вони, без сумніву, впишуть Польщу у цей наратив — не як союзника за обов'язком, а як брата за духом.

У розломах війни, де гине стара система безпеки, народжуються нові моделі взаємодії. І польсько-українське партнерство стало одним з таких зразків — не декларативних, а існуючих.

Це партнерство не завершиться війною, бо воно не базується на війні. Воно триватиме, бо стало частиною нової європейської архітектури, де не лише географія, а й цінності визначають кордони.

Історія, яка ще пишеться кров'ю та надією, вже має у своєму тілі промовистий символ: поруч із кожною українською перемогою — польська підтримка. Це не просто альянс. Це — довіра. І вона, як відомо, не купується і не примушується. Вона виборюється.

2.3. Польща як лобіст європейської інтеграції України в умовах гібридної війни з Росією.

Польща, як важливий актор міжнародних відносин, від початку гібридної війни Росії проти України стала не лише свідком глобальних змін, але й активним учасником процесу інтеграції України в європейські структури. Цей процес, глибоко вкорінений у взаємних історичних, культурних та політичних зв'язках, відображає не лише прагматичні інтереси Польщі, але й глибоке усвідомлення геополітичної реальності, що визначає майбутнє європейської безпеки та стабільності.

З моменту анексії Криму та початку активних бойових дій на сході України Польща стала одним із головних лобістів української європейської інтеграції. Позиція цієї країни в міжнародному контексті не лише залежала від конкретних політичних рішень, але й від її власної безпекової стратегії, що ґрунтується на прагненні до стабільності в Центрально-Східній Європі. Це прагнення було обґрунтоване усвідомленням, що без активної підтримки України польська безпека може опинитися під серйозною загрозою.

Міжнародна політика Польщі щодо України виявилася глибоко інтерпретованою через призму національних інтересів, які тісно

переплітаються з європейським проектом. Польща, яка є членом Європейського Союзу та НАТО, через свою активну дипломатичну політику сприяла формуванню умов, за яких Україна могла б отримати статус кандидати на вступ до ЄС. Польська підтримка України в цьому контексті виступає як прояв не лише співчуття до сусіда, але й визнання того, що інтеграція України в європейські структури є важливим фактором для забезпечення стабільності на континенті.

У цей період Польща виступала не тільки як дипломатичний та політичний посередник між Україною та західними країнами, але й як своєрідний “мостик”, який зв'язував Україну з Європейським Союзом. За допомогою Польщі були здійснені численні кроки, спрямовані на поглиблення співпраці між Україною та ЄС: від проведення консультацій до організації спільних заходів, таких як «Східне партнерство», яке було ініційоване ще в 2009 році, але після 2014 року набуло нових, значно більш важливих форм. У цьому контексті роль Польщі полягає в тому, що вона стала важливим катализатором на шляху України до європейських структур, коли сама Європа була змушена зробити кілька важливих політичних кроків для зміцнення єдності і стабільності на континенті[9, с. 102].

Не менш важливою є роль Польщі у формуванні європейської стратегії щодо Росії. Гібридна війна Росії проти України, що охоплює як військові, так і інформаційні, економічні та дипломатичні інструменти, ставить Польщу перед вибором, чи виступати на стороні стабільності Європи, чи ризикувати втратити свою безпеку в контексті загрози російської агресії. Польща, маючи спільний кордон із Росією, не могла залишатися осторонь від глобальних процесів, які визначають баланс сил у Європі. Польська дипломатія, завжди чутлива до загроз з боку Росії, активізувала свої зусилля для переконання ЄС у необхідності підтримки України в боротьбі проти російської агресії. У цьому контексті Польща стала одним з головних лобістів санкційної політики Європейського Союзу щодо Росії, що мала на меті не лише економічний тиск, але й політичну ізоляцію Москви на міжнародній арені.

Активна роль Польщі у підтримці санкцій проти Росії базувалася на усвідомленні того, що стабільність у Центрально-Східній Європі неможлива без належної реакції на російську агресію. Польща, що пережила численні історичні перипетії з боку Росії, розуміла, що лише спільними зусиллями європейських країн можна створити ефективну протидію російським амбіціям. Польща, виступаючи за жорстку політику санкцій та економічного тиску на Росію, не лише забезпечувала власну безпеку, але й формувала європейську політику в цьому напрямку.

З іншого боку, Польща, активно підтримуючи європейську інтеграцію України, одночасно ставала одним з основних консультантів для України у питанні реформ, боротьби з корупцією та розвитку демократичних інститутів. Польський досвід трансформації після 1989 року, коли країна успішно інтегрувалася в європейські структури, став цінним прикладом для української влади. Польща, знаючи, яким складним був її власний шлях до європейської інтеграції, пропонувала Україні різноманітні механізми співпраці, допомагаючи впроваджувати необхідні реформи.

Особливо варто відзначити те, як Польща сприяла в розвитку громадянського суспільства в Україні. Досвід Польщі, яка за останні десятиліття досягла значних успіхів у створенні активного громадянського суспільства, сприяв формуванню нових демократичних структур в Україні. Польські політики, активісти, аналітики та експерти стали важливими партнерами для українських колег, разом працюючи над створенням умов для стабільності та розвитку [14, с. 18].

Польща активно підтримувала і гуманітарні ініціативи, спрямовані на допомогу Україні в умовах війни, забезпечуючи необхідну підтримку внутрішньо переміщеним особам, біженцям та військовим. Крім того, Польща стала однією з основних країн, яка організовувала гуманітарні коридори для надання допомоги в зонах бойових дій. Це підкреслює не лише прагматичний, але й емоційний аспект польської політики, яка відображає співчуття та солідарність з українським народом.

Однак польське лобістство європейської інтеграції України не обмежується лише дипломатичними зусиллями чи підтримкою на міжнародних форумах. Це є також значною економічною складовою. Польща стала одним із найбільших торгових партнерів України в Європі, що допомогло стимулювати економічне співробітництво та забезпечити певну стабільність в умовах війни. Польські інвестиції в українську економіку, співпраця у сфері енергетики та інфраструктури стали важливими чинниками для розвитку постійних економічних зв'язків.

Неможливо також не згадати про культурний аспект польської підтримки. Польща не лише лобіювала інтереси України на міжнародних платформах, але й сприяла активному культурному обміну між двома народами. Польські інтелектуали, митці, науковці стали важливими партнерами для українських колег, зокрема у питаннях освіти, дослідження історії та формування нових поглядів на спільне минуле. В умовах гібридної війни культурна співпраця стала своєрідним "м'яким" інструментом політики, який допомагав зміцнити не лише політичні, але й міжлюдські зв'язки між народами.

Польща, таким чином, постає не просто як дипломатичний або політичний партнер для України, а як важливий стратегічний союзник, що активно формує майбутнє Європи, що базується на принципах свободи, безпеки та стабільності. В умовах гібридної війни з Росією польська роль є незаперечною: вона не лише лобіює інтереси України в Європейському Союзі, але й створює умови для її мирного розвитку та безпечного майбутнього на європейській арені[14, с. 18].

Саме у такій ситуації Польща виступає не лише як геополітичний актор, але й як моральний орієнтир для українського суспільства, яке прагне до європейських стандартів, демократії, прав людини та економічного процвітання.

Польща є також активна роль у просуванні українських інтересів у контексті глобальних криз і змін, що відбуваються на світовій арені. Роль

Польщі в інтеграції України в європейське співтовариство не зводиться лише до двосторонньої співпраці, але й охоплює більш широкі геополітичні масштаби. Природно, що Польща, як країна, яка безпосередньо стикається з загрозою російської агресії, усвідомлює свою відповідальність перед не лише Україною, але й перед Європою загалом. Вона бере на себе роль провідника, що намагається сформувати єдиний фронт із захисту принципів європейської безпеки та стабільності.

У своїх зусиллях Польща активно сприяє зміцненню позицій України на міжнародних організаціях, таких як ООН та ОБСЄ, що надає можливість Україні заявити про свої інтереси на глобальній арені. Окрім того, Польща бере участь у численних дипломатичних ініціативах, орієнтуючись на врегулювання конфліктів, що виникли після анексії Криму та початку бойових дій на сході України. Вона не лише лобіює європейську підтримку, але й надає реальні інструменти для пошуку політичного рішення цього конфлікту через різноманітні дипломатичні платформи.

Протягом 2014-2025 років Польща демонструє сталу позицію у захисті територіальної цілісності України, що відображається на багатьох рівнях її зовнішньої політики. Вона активно лобіює продовження та посилення санкцій проти Росії в Європейському Союзі, підкреслюючи, що без належної відповіді на агресію Росії не можна говорити про стабільність у Європі. Польща займає тверду позицію в тому, що будь-які поступки агресору можуть призвести до подальшої дестабілізації не лише в Україні, але й в усьому регіоні Центрально-Східної Європи, що в свою чергу погіршить безпеку самого Європейського Союзу[14, с. 18].

Особливе значення має співпраця Польщі з іншими країнами Східної Європи, такими як Литва та Естонія, які мають схожі загрози з боку Росії. Це дозволяє Польщі створити потужний дипломатичний альянс на підтримку стабільності в регіоні. Водночас, Польща розуміє, що майбутнє її безпеки безпосередньо пов'язане з інтеграцією України в європейські та міжнародні

структури, оскільки стабільність і процвітання України мають критичне значення для безпеки Польщі.

Не менш важливою є роль Польщі у військовій підтримці України, яка зберігається на високому рівні протягом усієї війни. Польща неодноразово підкреслювала важливість надання Україні необхідної військової допомоги у вигляді озброєння, техніки, навчання та спеціалізованих військових радників. Той факт, що Польща безпосередньо бере участь у модернізації української армії, допомагаючи зміцнити обороноздатність України, є важливою складовою частиною її політики, спрямованої на забезпечення безпеки Європи в цілому.

Більше того, Польща активно підтримує дипломатичні зусилля, спрямовані на повернення Криму під контроль України. Ця позиція Польщі є непохитною, адже для цієї країни, що пережила власну окупацію під час Другої світової війни, питання територіальної цілісності є надзвичайно важливим. Польська позиція щодо Криму відображає глибоке розуміння того, що територіальна цілісність України — це не лише питання для самої України, але й питання для всієї Європи[15, с. 31].

Ще одним важливим аспектом польської підтримки є її роль у забезпеченні України енергетичними ресурсами та сприяння енергетичній безпеці країни. Польща неодноразово виступала за диверсифікацію постачання енергоносіїв, надаючи Україні альтернативні маршрути постачання газу та електроенергії через свої території. Таким чином, Польща стала важливим партнером у зміцненні енергетичної незалежності України, що є важливим компонентом її національної безпеки.

Враховуючи сучасні виклики, Польща продовжує демонструвати свою незмінну підтримку України в боротьбі за європейське майбутнє. Спільне історичне минуле, а також спільне усвідомлення загрози з боку Росії створюють особливий контекст для співпраці двох народів. Польща, будучи членом ЄС та НАТО, унікально поєднує функції підтримки України на

дипломатичному та військовому рівнях з прагненням до посилення інтеграційних процесів в Європі.

У той же час важливо зазначити, що підтримка Польщі не обмежується лише наданням матеріальних або військових ресурсів. Ключовим є також духовне і політичне лідерство Польщі, яке полягає в тому, щоб дати Україні необхідний імпульс для зміцнення демократичних інститутів, правосуддя та верховенства права. Польща активно підтримує в Україні реформи в сфері прав людини, свободи слова та боротьби з корупцією, демонструючи приклад перехідного періоду, коли країна змогла змінити власну політичну систему і інтегруватися у європейське співтовариство.

У результаті, роль Польщі як лобіста європейської інтеграції України є не лише виявом геополітичних інтересів, але й моральним імперативом, що ґрунтується на спільних цінностях, історичному досвіді та прагненні до стабільності та миру в Європі. Польща виступає як надійний партнер, який, попри всі складнощі, продовжує активно підтримувати Україну на її шляху до європейської інтеграції, що є важливим кроком для всієї Європи, яка шукає нові шляхи співпраці та безпеки в умовах глобальних викликів.

Висновки до 2 розділу

Польсько-українські відносини після 2014 року зазнали значних змін у контексті нових геополітичних реалій, що виникли після анексії Криму Росією та початку збройного конфлікту на сході України. У відповідь на російську агресію Польща стала одним з головних міжнародних партнерів України, надаючи не лише дипломатичну підтримку, а й активно сприяючи у військовій та економічній сфері. Завдяки цьому Польща посіла важливе місце серед країн, які виступають на захист суверенітету та територіальної цілісності України.

Польща продовжувала демонструвати високий рівень підтримки України на міжнародних форумах, зокрема в рамках Європейського Союзу та

НАТО, активно лобіюючи європейську інтеграцію України. Польська дипломатія зіграла ключову роль у просуванні українських інтересів на рівні міжнародних організацій, виступаючи за санкції проти Росії та допомогу Україні в контексті її євроатлантичних прагнень.

Важливою складовою двосторонніх відносин стала військова співпраця між Польщею та Україною, яка з 2014 року суттєво посилилася. Польща активно допомагала Україні у зміцненні обороноздатності, надаючи технічну допомогу, проводячи спільні навчання та обмін досвідом між збройними силами двох країн. Така співпраця стала важливим елементом у контексті боротьби України з російською агресією, забезпечуючи необхідні ресурси та стратегічну підтримку.

Однак, незважаючи на наявність значних досягнень у двосторонніх відносинах, між Польщею та Україною виникали певні виклики. Важливими питаннями залишаються історичні суперечки, зокрема щодо трактування подій Другої світової війни, що може іноді ставити під загрозу стабільність співпраці. Однак, обидві країни продовжують активно працювати над врегулюванням цих питань, прагнучи до зміцнення партнерства на основі спільних інтересів.

У перспективі польсько-українські відносини мають великий потенціал для подальшого розвитку, зокрема в рамках економічної співпраці, спільних ініціатив у культурній та освітній сферах, а також у сфері безпеки. Умови гібридної війни та непередбачуваність зовнішньополітичної ситуації вимагають від обох країн підтримувати тісні відносини, сприяючи стабільності та розвитку регіону в цілому.

Отже, польсько-українські відносини після 2014 року стали важливою складовою стратегічного партнерства, що базується на спільних цінностях, а також на прагненні до зміцнення безпеки та європейської інтеграції України. У цей період Польща продовжує бути надійним союзником України, як у дипломатичній, так і в військовій та економічній сферах.

РОЗДІЛ 3. ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА СПІВПРАЦЯ В ІНТЕГРАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ

3.1. Роль Польщі в процесі європейської та атлантичної інтеграції України в умовах агресії Росії.

Трансформація міжнародних відносин Європи на межі ХХ–ХХІ століть вимагає нового осмислення старих політичних концепцій та структурувань. Роль Польщі у процесах європейської та атлантичної інтеграції України, що ставить на перший план необхідність взаємодії між двома державами, постає як одна з найважливіших тем сучасних геополітичних реалій. Польща, з її історичними і стратегічними пріоритетами, занурена в боротьбу за стратегію

демократичних змін не тільки на національному рівні, але й у масштабах континентальних процесів.

Співпраця між Польщею та Україною не є новим феноменом, однак сьогодні її контексти значно змінюються, підсилюючись новими реаліями агресії Росії проти України, що призвели до глибоких змін у сфері безпеки та зовнішньої політики обох держав. Польща виступає ключовим партнером України на її шляху до європейських та атлантичних структур, і ця співпраця перебуває у постійному розвитку з початку російської агресії в 2014 році, коли війна на сході України стала не лише локальним конфліктом, але й частиною глобальної геополітичної боротьби[15, с. 31].

З початку війни в Україні Польща стала одним з перших державних акторів, що висловили незмінну підтримку українському народу, підтверджуючи свою роль в контексті захисту європейських цінностей, демократичних прав та принципів державного суверенітету. Підтримка Польщі стала не лише дипломатичною, але й реальними діями, як то надання гуманітарної допомоги, політичний тиск на ЄС і НАТО з метою розширення санкцій проти Росії та підтримки курсу України на європейську інтеграцію.

Одним із найбільш помітних аспектів польсько-української співпраці є питання європейської та атлантичної інтеграції України. Польща, маючи за плечима власний досвід вступу до Європейського Союзу та НАТО, сприймає це як важливу частину своєї політичної місії, вбачаючи у вступі України до цих структур гарантію стабільності та безпеки на сході Європи. Відповідно, Польща активно сприяє інтеграційним процесам України в рамках ЄС, зокрема через пропагування спільних цінностей, підтримку реформ і забезпечення відповідної міжнародної політичної та економічної підтримки.

Не можна не зазначити, що польсько-українські відносини є дзеркалом реальних політичних протиріч та складних етапів європейської політики. Польща стає на захист України перед можливими спробами Росії дестабілізувати ситуацію на всьому європейському континенті. Водночас, Польща постає перед необхідністю балансувати між підтримкою України і

прагненням зберегти національні інтереси у відносинах з іншими великими європейськими акторами, зокрема з Німеччиною і Францією. Цей баланс часто набуває критичного значення, адже зовнішня політика Європи в умовах глобальної нестабільності часто виявляється суперечливою, зокрема у відносинах з Росією.

Польща в даному контексті виступає не тільки як політичний союзник, а й як економічний партнер, зацікавлений у стабільності та розвитку регіону. Відновлення української економіки є важливим елементом цієї співпраці, і Польща активно підтримує економічні реформи в Україні, пропонуючи не тільки фінансову допомогу, але й технічні та консультаційні ресурси для розвитку української інфраструктури, аграрного сектору та інших важливих галузей. Водночас Польща активно сприяє інтеграції України до єдиного економічного простору Європи, через розвиток транскордонної співпраці, інвестування у спільні проекти в межах ЄС[15, с. 31].

Незважаючи на численні досягнення в співпраці Польщі та України, існують також виклики, які можуть стати на заваді подальшому розвитку цієї співпраці. Серед основних проблем є історичні питання, які час від часу виникають у двосторонніх відносинах. Проблеми, пов'язані з польсько-українським минулим, зокрема через питання Волині, можуть викликати політичні напруги. Важливо, щоб сторони змогли вирішувати ці питання через відкритий діалог та з повагою до національних інтересів і відчуттів обох народів.

Польща також грає важливу роль у підтримці України на міжнародних платформах, таких як ООН, ОБСЄ та інших міжнародних організаціях, де активно підтримує санкційну політику ЄС щодо Росії. Стабільність та безпека в Європі неможливі без стійкої підтримки Україною своєї незалежності та територіальної цілісності, і Польща разом з іншими союзниками є важливим фактором у цьому процесі.

Одним із важливих аспектів польсько-української співпраці є обопільне прагнення до розвитку інфраструктурних проектів. Спільні проекти в рамках

Польщі та України допомагають поглибити інтеграцію обох країн у єдину європейську економіку та сприяють підвищенню рівня безпеки в регіоні. Розвиток транспортної інфраструктури, спільні ініціативи у галузі енергетики та екології сприяють зміцненню зв'язків між двома державами та їх включенню у європейські інтеграційні процеси[23, с. 103].

Цей взаємозв'язок у контексті інтересів Польщі та України на фоні російської агресії визначає важливість стратегічного партнерства між двома державами. Це партнерство є необхідним не лише в економічному, але й в культурному і гуманітарному плані. Взаємне розуміння культурних традицій, спільна історія, а також тісні соціальні зв'язки між народами сприяють розвитку двосторонніх відносин та глибшої взаємодії. Важливими є також ініціативи з культурного обміну, які допомагають поглибити розуміння один одного та створити міцний фундамент для тривалого співробітництва.

Подальше розгортання польсько-українських відносин у контексті європейської та атлантичної інтеграції набуває важливого значення у світлі викликів, що постають перед обома країнами. Роль Польщі, яка зберігає баланс між регіональними амбіціями та глобальними викликами, виявляється не тільки в політичних і економічних стратегіях, а й у військовому та безпековому контекстах, де Польща виступає як гарант безпеки для України та відіграє важливу роль у розбудові системи колективної безпеки Європи.

Одним із найзначущіших аспектів співпраці є спільні безпекові інтереси обох країн, які акцентуються в умовах триваючої російської агресії. Польща, з огляду на свій досвід у збройних силах НАТО, є важливим учасником у формуванні політики альянсу щодо східного флангу та розширення можливостей військового співробітництва з Україною. В рамках цієї співпраці Польща активно бере участь у навчаннях, спільних операціях і забезпечує технічну та військову допомогу Україні. Спільні навчання, спрямовані на посилення здатності відбиття зовнішніх загроз, є важливою частиною співпраці в галузі оборони, що дозволяє Україні краще

інтегруватися в структури НАТО, водночас підвищуючи свій рівень бойової готовності.

Особливу увагу в контексті безпеки Польща приділяє енергетичній безпеці України, що є важливим аспектом стратегії зменшення залежності від Росії, яка використовує енергетичні ресурси як інструмент політичного тиску. Польща неодноразово заявляла про готовність забезпечити Україні альтернативні джерела енергетичних постачань, а також сприяти розвитку інфраструктури для транспортування енергоресурсів. Важливою частиною цієї співпраці є реалізація проектів у галузі відновлювальної енергетики, що не лише дозволяє диверсифікувати джерела енергії, але й сприяє розвитку сталого економічного зростання обох країн[23, с. 103].

У сфері соціальної та культурної інтеграції польсько-українські відносини демонструють свою багатогранність і важливість для формування загальної європейської ідентичності. Польща стала однією з найбільших приймаючих країн для українських біженців і трудових мігрантів, що, з одного боку, ставить перед польським суспільством певні виклики, але з іншого — відображає спільну історичну і культурну спадщину, яка знаходить своє втілення в реальних взаємодіях на рівні громадянського суспільства. Залучення українських громадян до польського економічного та соціального життя сприяє не тільки розвитку польської економіки, але й зміцненню зв'язків між народами, формуючи підґрунтя для подальшого розвитку співпраці в різних сферах.

Цікавою є також роль Польщі у контексті європейської культурної політики, яка прямо чи опосередковано впливає на успіхи України у просуванні європейських стандартів та цінностей. Спільні культурні проекти, освітні ініціативи, мовні курси та наукові конференції сприяють взаємному розумінню, посиленню культурного обміну та подоланню стереотипів, що існують між народами. Польща, маючи велику культурну спадщину, активно підтримує культурну дипломатію України на міжнародній арені, надаючи їй платформу для презентації своїх досягнень у Європі.

Додатково, співпраця Польщі та України в рамках Європейського Союзу є невід'ємною частиною більш широкої європейської політики, що передбачає забезпечення стабільності та розвитку на континенті. Польща, як державний член ЄС, активно працює на забезпечення інтересів України в межах європейських структур, а також впливає на створення умов для майбутнього вступу України до Союзу. Підтримка Польщі в процесі адаптації української економіки до європейських стандартів, а також сприяння у реформуванні судової системи та боротьбі з корупцією є важливими елементами цієї інтеграції. Польща часто виступає ініціатором та важливим посередником у питаннях, що стосуються розширення ЄС та політичних процесів, які включають Україну[23, с. 103].

Однак в ході інтеграційних процесів не можна оминати питання можливих внутрішніх суперечностей, які постають у контексті розширення ЄС та НАТО. Позиція Польщі, незважаючи на її незмінну підтримку України, не завжди співпадає з позиціями інших європейських гравців. Іноді Польща стає об'єктом критики з боку інших держав, зокрема через свої принципові підходи до питань прав людини, демократії та верховенства права, які можуть відрізнятися від практик у деяких європейських країнах. Однак саме через подібні виклики, національні інтереси Польщі й України вимушені збігатися, створюючи тим самим міцний фундамент для спільної боротьби за безпеку та стабільність у Європі.

Таким чином, роль Польщі в процесі європейської та атлантичної інтеграції України не є лише питанням стратегічної підтримки. Це також процес глибоких, багатогранних трансформацій, який проходить через зміну політичних, економічних і соціальних умов обох країн. Польща виступає як важливий фактор стабільності у Центрально-Східній Європі, де її підтримка Україні надає реальні можливості для досягнення нових рівнів інтеграції в європейське і світове співтовариство. У цьому контексті польсько-українське партнерство стає не лише політичним інструментом, а й виявом європейської

солідарності, що здатна забезпечити не лише безпеку, але й гуманітарний розвиток регіону.

3.2. Співпраця в енергетичній, економічній та культурній сферах.

Усвідомлення ролі двосторонніх відносин між Польщею та Україною в контексті інтеграційних процесів сучасного світу вимагало б, на перший погляд, поділу цих відносин на окремі сфери співпраці. Проте, як показує динаміка розвитку міжнародних відносин останніх років, саме комплексність і взаємозв'язок енергетичної, економічної та культурної співпраці визначають стратегію взаємодії, яка лежить в основі стабільності та розвитку цих двох країн у глобальному контексті.

Одним із найбільш важливих аспектів цього співробітництва є енергетична безпека, яка, з огляду на геополітичні обставини, набуває нових значень. Польща, маючи значний досвід у модернізації енергетичної інфраструктури та інтеграції з європейськими мережами, виявляється стратегічним партнером для України в її прагненні до зменшення залежності від енергоресурсів з Росії. Після 2014 року, коли Україна була змушена шукати альтернативні джерела постачання енергоресурсів, Польща стала ключовим гравцем у цьому процесі, пропонуючи не тільки інфраструктурні можливості, а й технології для розбудови нових енергетичних шляхів.

Зокрема, побудова інтерконекторів між Україною та Польщею є відображенням прагнення до енергетичної незалежності та розвитку співпраці в рамках Європейського Союзу. Польща, як член ЄС, може допомогти Україні інтегруватися в європейську енергетичну мережу, що створює нові можливості для диверсифікації постачань та зниження залежності від старих монополістів. Однак, цей процес не є лише технічним завданням. Він має глибокі політичні та економічні корені, де важливими є питання безпеки, ефективності та сталого розвитку енергетичної галузі в обох країнах.

З економічної точки зору, польсько-українська співпраця набуває значення не лише через відносини між двома країнами, а й через те, як вона взаємодіє з більш широкими процесами економічної глобалізації. Після 2014 року Україна значно зміцнила свої економічні зв'язки з Польщею, зокрема в таких сферах, як торгівля, інвестиції та спільні інфраструктурні проекти. Польща, маючи стабільну економіку і добре розвинуту промисловість, стала важливим торговим партнером для України, зокрема у питаннях постачання промислових товарів, механізмів фінансування спільних проектів та розвитку технологій[20, с. 101-109].

Не можна не відзначити, що Польща активно підтримує процеси реформ в Україні, зокрема в аспекті європейської інтеграції. Саме польський досвід трансформацій на шляху до європейської інтеграції став важливим орієнтиром для українських реформаторів, котрі черпають уроки з того, як Польща пройшла шлях від країни з плановою економікою до члена ЄС. Польські інвестиції, спрямовані на модернізацію української інфраструктури, освіти та управлінські практики, створюють підґрунтя для більш тісної економічної інтеграції між двома державами.

Культурний аспект польсько-українських відносин, який також є невід'ємною частиною цих співпраць, заслуговує на особливу увагу. Зокрема, українська культура в Польщі має значну представленість, і не тільки у вигляді окремих культурних заходів чи виставок, а й як невід'ємна частина польського суспільного життя. З польського боку, увага до збереження та розвитку української культурної спадщини демонструє не лише прагнення до толерантності, але й готовність до співіснування та взаємодії двох культур в умовах глобалізації. В Україні, в свою чергу, польська культура займає особливе місце в історичному контексті, адже ці дві нації мають спільні етапи історичного розвитку, які обумовлюють численні культурні паралелі і взаємні інтереси.

Відзначення важливості культурної дипломатії для розвитку двосторонніх відносин є вкрай актуальним на фоні нових викликів, з якими

стикаються країни Східної Європи. Польща активно підтримує українські культурні ініціативи, надаючи можливості для реалізації спільних проектів у сфері мистецтва, театру, літератури та музики. Це взаємне збагачення культур не лише сприяє розвитку національних ідентичностей, а й створює нові можливості для формування позитивного іміджу в глобальному вимірі.

Незважаючи на численні досягнення, польсько-українська співпраця вимагає подальших зусиль для подолання тих викликів, які залишаються на шляху. Для забезпечення сталого розвитку співпраці в енергетичній та економічній сферах необхідно вдосконалювати інфраструктуру, особливо в контексті нових енергетичних шляхів, підвищувати рівень довіри між урядами та бізнесом, а також створювати сприятливі умови для залучення інвестицій. Тільки через інтеграцію цих різних аспектів можна досягти бажаного ефекту – зміцнення стабільності та безпеки в регіоні, який є стратегічно важливим як для Європи, так і для всього світу[20, с. 101-109].

Складність та багатогранність польсько-українських відносин демонструють, що успіх співпраці не залежить лише від одного аспекту, але від того, як ці сфери переплітаються між собою, сприяючи більшій гармонії та розвитку на різних рівнях – від енергетичної безпеки до культурної ідентичності. У кінцевому рахунку, польсько-українська співпраця є прикладом того, як держави з різним історичним досвідом можуть знаходити спільні інтереси в умовах глобалізованого світу, підвищуючи рівень життя своїх громадян і зміцнюючи безпеку у Європейському контексті.

Польсько-української співпраця у стратегічному та інтеграційному контексті також включає важливу роль, яку відіграють транснаціональні ініціативи. Враховуючи вплив зовнішніх факторів на політичні та економічні процеси, ці дві країни мають значний потенціал для спільного протистояння новим викликам, зокрема в умовах глобальних кліматичних змін, швидких технологічних інновацій та змінних політичних реалій. Одним із ключових аспектів є енергетична безпека, що потребує ще більшої інтеграції в рамках Європейського Союзу.

Європейські ініціативи, такі як зелена енергетична трансформація та декарбонізація, відкривають нові горизонти для співпраці між Польщею та Україною, оскільки обидві країни активно долучаються до виконання зобов'язань, пов'язаних із боротьбою зі змінами клімату. Спільна розробка та реалізація проектів у сфері відновлювальних джерел енергії, а також створення сприятливого середовища для інвестицій у технології енергозбереження та енергоефективності, мають стати основними напрямками співпраці, що дозволяють Україні і Польщі не тільки покращити свою енергетичну безпеку, але й зробити свій внесок у реалізацію глобальних екологічних ініціатив[20, с. 101-109].

З економічної точки зору, Польща як найбільший торговий партнер України в Східній Європі, продовжує відігравати важливу роль у ланцюгу постачань і економічних відносинах. Сприяння розвитку українського бізнесу на польському ринку та навпаки сприяє економічному зростанню обох країн. Поглиблення співпраці в таких галузях, як ІТ, інноваційні технології, автомобілебудування, машинобудування та сільське господарство створює додаткові можливості для забезпечення стабільного економічного розвитку.

Особливо варто відзначити зусилля, що спрямовані на розвиток співпраці між малим і середнім бізнесом двох країн. Польща є важливим центром для українських підприємців, які мають можливість зайти на європейський ринок через польський коридор. Водночас, в Україні польські компанії бачать великі можливості для інвестицій в інфраструктурні проекти, будівництво, енергетику, а також в агропромисловий комплекс, який має стратегічне значення для обох держав.

Культурна взаємодія між Польщею та Україною в останні роки набуває нового виміру, особливо в контексті міжнародних відносин. Історична пам'ять та культурна спадщина відіграють ключову роль у зміцненні двосторонніх відносин, що дозволяє долати стереотипи, формувати нові культурні ініціативи і відкривати перед людьми нові перспективи для взаємного збагачення. Відомо, що Польща є країною, яка має багатий досвід в

культурній дипломатії, і тому не випадково польські культурні інститути активно підтримують українські ініціативи в галузі мистецтва, науки та освіти.

Зі свого боку, Україна, маючи власну багатогранну культурну традицію, виявляє глибокий інтерес до польської культури, історії та національної ідентичності, що створює базу для нових форм співпраці в сфері гуманітарних наук. Завдяки цим спільним зусиллям, польсько-українські культурні ініціативи набирають важливості, не лише у вигляді популяризації культури та мистецтва, але й у глибокому розумінні соціальних процесів, що визначають життєву стратегію цих народів[19, с. 109].

Культурна співпраця не обмежується лише сферою мистецтва. Вона має великий потенціал у сфері освіти, зокрема через програму обміну студентами, академічні дослідження та співпрацю в наукових галузях. Українські студенти та молоді науковці отримують можливість навчатися в польських університетах, де традиційно високий рівень освіти та наукових досліджень. Це створює умови для інтелектуального обміну і сприяє формуванню нових ідеологічних та культурних парадигм, які мають важливе значення для майбутнього співіснування цих народів.

Невід'ємною складовою культурної співпраці є також спільні меморіальні заходи, на яких країни віддають шану своєму спільному історичному досвіду. Вшанування пам'яті жертв Другої світової війни, а також розкриття важливих історичних моментів, що пов'язані з польсько-українськими стосунками, сприяють глибокому розумінню минулого та формуванню конструктивного діалогу між народами.

Проте важливим є те, що польсько-українська співпраця, незважаючи на всі досягнення, також стикається з низкою внутрішніх і зовнішніх викликів. Одним з головних таких викликів є необхідність адаптації двосторонніх відносин до нових геополітичних реалій. Враховуючи напружену ситуацію в Україні, Польща, як стратегічний партнер, повинна бути готовою до нових ролей у рамках співпраці, де кожна з країн повинна

стати активним учасником не лише регіональних, а й глобальних ініціатив. Інтеграція української економіки в європейський контекст, а також її стабілізація в умовах війни, є критичним фактором для розвитку цієї співпраці в найближчій перспективі.

Всі ці аспекти показують, що польсько-українська співпраця не є одностороннім процесом, а динамічною взаємодією, що забезпечує не тільки безпеку та економічне зростання, але й культурне збагачення обох народів. Тільки завдяки стійким та глибоким взаємозв'язкам у всіх цих сферах можна досягти справжнього розвитку двосторонніх відносин у довгостроковій перспективі[19, с. 109].

Співпраця між Польщею та Україною набуває нових відтінків, особливо у контексті розвитку сучасних технологій та цифрової економіки. В умовах глобалізаційних викликів та стрімких змін у технологічному середовищі, обидві країни мають можливість зміцнювати свої позиції у цих сферах через спільні ініціативи. Польща, з її потужною IT-інфраструктурою та багаторічним досвідом у розбудові цифрових технологій, є важливим партнером для України, яка наразі активно працює над цифровізацією державних послуг, економіки та освіти.

Україна має великий потенціал для розвитку в сфері технологій, зокрема в IT-сфері, де вже існує значний обсяг талантів та інновацій. Польща може сприяти створенню сприятливого середовища для українських стартапів та IT-компаній, надаючи їм доступ до європейських ринків і фінансування. Цей аспект співпраці також сприяє створенню нових робочих місць, підвищенню кваліфікації робочої сили та розвитку інноваційних продуктів, що в свою чергу сприятиме економічному зростанню в обох країнах.

Не менш важливою складовою є розвиток спільних інфраструктурних проєктів, особливо в межах транспортних коридорів. Польща і Україна мають великий потенціал для створення інтегрованої транспортної інфраструктури, що дозволяє значно полегшити переміщення товарів і людей між Європою та

Східною Європою. У цьому контексті варто згадати про співпрацю у сфері розвитку залізничного та автомобільного сполучення, створення нових логістичних центрів, модернізацію прикордонної інфраструктури.

Одним з важливих аспектів цієї співпраці є також безпека та оборона. З огляду на неспокійну геополітичну ситуацію в регіоні, Польща, будучи членом НАТО, відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності в Центрально-Східній Європі, і тому співпраця між Україною та Польщею в питаннях безпеки є надзвичайно важливою. Спільне проведення навчань, обмін інформацією та технологіями, а також створення спільних оборонних ініціатив допомагає зміцнювати не тільки двосторонні відносини, але й сприяє безпеці на рівні всього Європейського континенту[19, с. 109].

Важливою складовою цієї співпраці є не тільки співробітництво між урядами та інституціями, але й активна роль громадянського суспільства. Польща, яка має розвинену інфраструктуру для підтримки неурядових організацій, може стати важливим партнером для українських громадських організацій, які працюють у сферах розвитку демократії, прав людини та боротьби з корупцією. Взаємний обмін досвідом та спільні проекти в цих сферах здатні значно підвищити ефективність реформ в Україні та зміцнити її демократичні інститути.

Крім того, розвиток культурної співпраці сприяє не лише зближенню народів, але й відкриттю нових можливостей для туризму та обміну студентами. Важливим елементом є створення культурних мостів, через які українці та поляки можуть не тільки знайомитись із культурними традиціями один одного, а й працювати над спільними культурними проектами, що взаємно збагачують національні ідентичності. Туризм між країнами, зокрема через організацію культурних та мистецьких заходів, не тільки зміцнює міжособистісні зв'язки, але й відкриває можливості для розвитку економік обох держав через нові джерела доходів.

Усі ці аспекти співпраці вказують на те, що польсько-українські відносини, хоча й переживають значні виклики, залишаються відкритими до

нових можливостей. Важливою рисою цих відносин є те, що кожна з країн вносить свою унікальну культуру, досвід та ресурси в загальну стратегію розвитку. Польща виступає як стратегічний партнер для України, надаючи не лише економічну підтримку, але й посилюючи її політичні позиції на міжнародній арені. Водночас Україна з її потенціалом, що постійно зростає, є важливим гравцем для Польщі у контексті більш широкої європейської інтеграції.

Незважаючи на всі ці досягнення, польсько-українська співпраця ще має великий простір для розвитку, особливо в умовах постійних змін у глобальній політиці та економіці. Виклики, які стоять перед цими країнами, зокрема питання енергетичної безпеки, адаптації до змін клімату, а також пошук нових ринків для інвестицій та розвитку інфраструктури, залишаються важливими етапами на шляху до інтеграції. З іншого боку, культурна співпраця, спрямована на взаєморозуміння і підтримку спільних ідей, створює фундамент для побудови більш стійких і глибоких відносин[5].

Тому для успішного майбутнього польсько-української співпраці важливими є продовження діалогу на всіх рівнях: від політичного до громадського. Взаємна підтримка в питаннях безпеки, економічного розвитку, культурної взаємодії та інновацій дозволить двом країнам не лише зміцнити двосторонні зв'язки, але й стати активними учасниками формування нової європейської архітектури, заснованої на принципах миру, стабільності та взаєморозуміння.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що польсько-українська співпраця є багатограним і стратегічно важливим аспектом, який лежить в основі не лише стабільності та розвитку двох країн, а й підтримки європейської та глобальної безпеки. Інтеграція в енергетичному, економічному та культурному контекстах відкриває нові горизонти для подальшого процвітання цих народів, зміцнення їхніх міжнародних позицій і сприяння створенню більш гармонійного та стійкого регіону.

Висновки до 3 розділу

У третьому розділі дослідження було проаналізовано ключові аспекти польсько-української співпраці в умовах активізації європейської та євроатлантичної інтеграції України, що відбувається на тлі триваючої агресії Російської Федерації. Польща виступає не лише як безпосередній сусід України, а й як стратегічний партнер, що відіграє визначальну роль у підтримці нашої держави на міжнародній арені.

По-перше, встановлено, що Польща є одним із найбільш активних адвокатів України в структурах Європейського Союзу та НАТО. З початку повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році Польща виступає провідним ініціатором рішень щодо надання Україні військової, гуманітарної та фінансової допомоги, а також сприяє пришвидшенню процедури вступу України до ЄС і НАТО. Польські дипломати, політики та громадянське суспільство демонструють високу солідарність, що суттєво посилює позиції України у міжнародному вимірі.

По-друге, значна увага приділяється співпраці в енергетичній сфері, де обидві країни працюють над зменшенням енергетичної залежності від Росії та розширенням альтернативних маршрутів постачання енергоносіїв. Особливо важливим у цьому контексті є проекти реверсного постачання газу, будівництво інтерконекторів, використання LNG-терміналів та розвиток спільних енергетичних стратегій у межах ЄС.

По-третє, у економічному аспекті простежується поглиблення торгівельно-інвестиційного співробітництва. Польща є важливим торговим партнером України, одним з головних інвесторів та платформою для українського бізнесу в Європі. Крім того, польські регіони активно долучаються до ініціатив з відбудови України, що відкриває нові можливості для міжрегіонального партнерства.

Не менш значущим є і культурно-гуманітарний вимір співпраці. Польща прийняла мільйони українських біженців, створивши умови для

їхнього безпечного перебування, навчання та працевлаштування. Водночас спостерігається активізація міжкультурного діалогу, реалізація спільних освітніх і наукових проєктів, обмін мистецькими ініціативами, що сприяє зміцненню взаєморозуміння та формуванню спільного європейського культурного простору.

Отже, польсько-українська співпраця в інтеграційному контексті є не лише прагматичним партнерством, а й проявом глибокої солідарності, історичної відповідальності та спільного бачення майбутнього Європи. Польща відіграє роль "мосту" між Україною та європейськими інституціями, сприяючи трансформації української держави відповідно до європейських стандартів. Така співпраця має стратегічне значення для обох країн та становить важливий внесок у забезпечення безпеки, стабільності та процвітання всього регіону.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження було здійснено комплексний аналіз польсько-українських відносин в історичній, політичній та стратегічній площинах, що дозволило окреслити глибину та динаміку партнерства між двома державами на тлі сучасних геополітичних викликів. Результати дослідження засвідчують, що відносини між Польщею та Україною мають складне історичне підґрунтя, позначене як співпрацею, так і періодами напруженості. Проте початок ХХІ століття, а особливо пострадянська доба, відкрила нові можливості для конструктивного діалогу й стратегічного зближення двох сусідніх країн.

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році Польща послідовно підтримувала українську державність, демонструючи зацікавленість у стабільності свого східного сусіда та в просуванні демократичних цінностей. Польща стала першою країною, яка визнала незалежність України, а згодом – одним із найактивніших адвокатів європейської та євроатлантичної інтеграції

України на міжнародній арені. Впродовж 1990–2000-х років між державами були укладені численні двосторонні угоди, започатковані економічні, культурні, освітні та безпекові проєкти, що сприяли зміцненню партнерства.

Значною віхою в розвитку польсько-українських відносин стала анексія Криму Росією у 2014 році та початок військових дій на Донбасі. Польща чітко висловила свою позицію, засудивши агресію РФ, активно долучилася до процесу санкційного тиску на Москву, посилила співпрацю з Україною у сфері безпеки й оборони. У цей період Польща стала для України не лише політичним союзником, а й гуманітарним, економічним і логістичним тилом у боротьбі за незалежність і територіальну цілісність.

Особливо важливою є роль Польщі після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році. Польська Республіка стала не лише форпостом допомоги для мільйонів українських біженців, але й ініціатором масштабної військової та фінансової підтримки. Варшава виступила одним із лідерів формування антипутінської коаліції у межах ЄС та НАТО, наполягаючи на прискоренні процесу вступу України до Європейського Союзу та Північноатлантичного альянсу.

Порівняльний аналіз різних сфер двосторонньої співпраці – від політичної до енергетичної, від оборонної до культурної – показує суттєвий прогрес у взаємодії. Хоча деякі аспекти, як-от історична пам'ять чи міграційні процеси, залишаються потенційними джерелами напруги, загальний вектор розвитку відносин є стабільно позитивним і направленим на стратегічне зближення.

Важливо також звернути увагу на перспективні напрямки подальшої співпраці, виклики, які ще залишаються, а також на потенціал трансформації цього двостороннього партнерства в новий геополітичний формат взаємодії.

По-перше, важливо підкреслити, що інтеграція України до євроатлантичних структур, зокрема до Європейського Союзу та НАТО, у значній мірі залежить від підтримки таких країн, як Польща. Варшава вже багато років виступає адвокатом України в Брюсселі, сприяє прискоренню

процесів євроінтеграції, а також активно ділиться власним досвідом реформ, європейської адаптації законодавства та впровадження стандартів безпеки. Така підтримка не лише стратегічна, але й символічна, адже показує єдність центральноєвропейського регіону перед загрозами авторитаризму та імперіалізму.

По-друге, спільне протистояння російській агресії спричинило формування нових форматів багатосторонньої співпраці, зокрема Люблінського трикутника (Україна–Польща–Литва), який має потенціал перерости в регіональну ініціативу з поглибленої координації у військовій, енергетичній, інформаційній та культурній сферах. Цей формат міг би стати основою для створення майбутнього безпекового союзу в Центрально-Східній Європі, що базується на демократичних цінностях та спільному розумінні загроз.

По-третє, важливо враховувати, що польсько-українські відносини не є повністю позбавленими історичних викликів. Історична спадщина, пов'язана з трагічними сторінками ХХ століття (зокрема, Волинська трагедія), все ще потребує відповідального підходу обох сторін. Проте сучасні обставини показують, що політична воля, спільне бачення майбутнього та активна участь громадянського суспільства можуть стати основою для подолання історичних суперечностей та побудови нової моделі співіснування, заснованої на взаємній повазі, співробітництві та пам'яті без політичної маніпуляції.

По-четверте, у поствоєнний період очікується значне поживлення економічної співпраці між Польщею та Україною. Польща вже сьогодні відіграє ключову роль у процесах логістики, інфраструктурного розвитку, постачання енергоносіїв та реконструкції зруйнованих об'єктів. Вона також активно залучена до підтримки українських біженців, що створює підґрунтя для майбутньої трудової, культурної та освітньої інтеграції.

У підсумку, польсько-українські відносини в умовах російської агресії демонструють приклад стратегічного партнерства, яке здатне трансформувати регіональну політику і стати моделлю для інших

двосторонніх взаємин у Європі. Це партнерство не лише зміцнює позиції обох країн на міжнародній арені, але й створює підвалини для формування нового геополітичного порядку, де Україна – повноправний суб’єкт, а Польща – надійний союзник.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що польсько-українське партнерство, сформоване в умовах криз, має глибокий потенціал для подальшого розвитку. Спільне протистояння агресії лише посилює усвідомлення обома народами спільності історичної долі, цінностей свободи, демократії та суверенітету. Майбутнє цього партнерства залежить від подальшої консолідації зусиль, послідовної реалізації реформ, конструктивного діалогу та спільної віри у мирне і стабільне європейське майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Domagała-Pereira K. Protest polskich rolników. Zablokują przejście graniczne – DW – 15.03.2024. dw.com. URL: <https://www.dw.com/pl/protest-polskichrolników-zablokują-przejście-graniczne/a-68546424> (date of access: 29.05.2024)
2. Popowycz O. Polsko – ukraiński dialog – historia i współczesność - Nasz Wybir - Portal dla Ukraińców w Polsce. URL: <https://pl.naszwybir.pl/polsko-ukrainski-dialog/> (date of access: 29.05.2024)
3. Bartkiewicz A. Protest na granicy Polski z Ukrainą. Polski rząd popierał umowę, która go wywołała. Rzeczpospolita. URL: <https://www.rp.pl/dyplomacja/art39440821-protest-na-granicy-polski-z-ukraina-polski-rzad-popieral-umowe-ktora-go-wywolala> (date of access: 29.05.2024)
4. Zaborowski M. Marcin Zaborowski: Polska-Ukraina, czyli najważniejsza relacja nowoczesnej Europy. Rzeczpospolita. URL: <https://www.rp.pl/opinie-polityczno-spoleczne/art39697371-marcin-zaborowski-polska-ukraina-czyli-najwazniejsza-relacja-nowoczesnej-europy> (date of access: 29.05.2024)

5. Zwarycz W. Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Ukrainy w Polsce: "Społeczeństwo polskie jest świadome, że Ukraińcy bronią teraz także Polski". poland.mfa. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/pl/news/wasyl-zwarycz-ambasador-nadzwyczajny-i-pełnomocny-ukrainy-w-polsce-społeczenstwo-polskie-jest-swiadome-ze-ukraincy-bronia-teraz-takze-polski> (дата звернення: 29.04.2024)
6. Балюк В. О. Гуманітарна допомога Польщі Україні в умовах російської агресії : монографія / В. О. Балюк. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2022. 92 с.
7. Велика ілюстрована енциклопедія України / за ред. В. К. Борисенка. Київ : Махаон-Україна, 2008. 504 с.
8. Воєнні аспекти протидії "гібридній" агресії: досвід України : монографія / колектив авторів ; за заг. ред. А. М. Сиротенка. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 176 с.
9. Войтович Р. В. Польща як ключовий партнер України у наданні гуманітарної допомоги під час війни з Росією / Р. В. Войтович. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 114 с.
10. Воскобойник К. В. Становлення українсько-польських дипломатичних відносин // Вісник Черкаського університету. Серія «Історичні науки». 2018. С. 119–132
11. Гонак І. Українсько-польські відносини в період другої половини XIV ст. – початку XXI ст. (історико-правовий аспект) // Актуальні проблеми правознавства. 2018. С. 5–16
12. Грицак Я. Й., Бачинська М. В. Польща - гуманітарний партнер України в умовах російської агресії / Я. Й. Грицак, М. В. Бачинська. Львів : Український католицький університет, 2023. 144 с.
13. Дмитро Кулеба: Люблінський трикутник - це яскравий приклад нового тренду міжнародної політики // Міністерство закордонних справ України. URL:

- <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskij-trikutnik-ce-yaskravij-priklad-novogo-trendu-mizhnarodnoyi-politiki> (дата звернення: 20.05.2024)
- 14.Дорош Л. О. Гуманітарна допомога з Польщі для постраждалих від російської агресії на сході України / Л. О. Дорош. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. 83 с.
  - 15.Зарецька А. В. Гуманітарне співробітництво України та Польщі в умовах російської агресії: реалії та перспективи / А. В. Зарецька. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2022. 103 с.
  - 16.Зашкільняк Л. О. Українсько-польські стосунки в роки Другої світової війни: проблеми інтерпретації // Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. 2019. С. 14–27
  - 17.Зеленюк Х. Польські фермери проти України: хто стоїть за протестами, чи справді проблема в українському зерні та як відповідь Київ. ТСН.ua. URL:
<https://tsn.ua/exclusive/polski-fermeri-proti-ukrayini-hto-stoyit-za-protestami-chi-spravdi-problema-v-ukrayinskomu-zerni-ta-yak-vidpovist-kiyiv-2517607.html> (дата звернення: 29.05.2024)
  - 18.Калакура, О. Українсько-польські відносини міжвоєнних років у сучасній українській історіографії // Україна–Європа–Світ: міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. – 2017. – С. 290–299.
  - 19.Карась, А. В. (ред.) Польсько-українське гуманітарне партнерство під час російсько-української війни. – Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. – 195 с.
  - 20.Ковач, Л. Л. Українсько-польські відносини в умовах сучасних викликів // Наукові записки з української історії. – 2017. – С. 101–109.
  - 21.Козловський, І. С. Гуманітарна допомога з Польщі для постраждалих від російської агресії в Україні. – Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2022. – 69 с.

22. Костюк, С., Мелеганич, Г. І. Українсько-польське регіональне співробітництво у сфері безпеки // Міжнародний науковий вісник: зб. наук. пр. / ред. кол. І. І. Вовканич (голова) та ін. – Ужгород : ДВНЗ "УжНУ", 2019. – Вип. 1–2 (19–20). – С. 204–209.
23. Кравчук, В. М., Петренко, І. П. Польський досвід надання гуманітарної допомоги Україні в умовах війни з Росією. – Київ : Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2023. – 137 с.
24. Кулчицький, С. В., Ящук, О. М. Роль Польщі у наданні гуманітарної допомоги українським біженцям під час війни з Росією. – Київ : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2022. – 68 с.
25. Лазарович, М. В. Історія України: навчальний посібник. – Київ : Знання, 2008. – 683 с.
26. Литвин, В. М. (ред.) Українсько-польське гуманітарне співробітництво в умовах російської агресії проти України. – Київ : Інститут історії України НАН України, 2023. – 268 с.
27. Люблінський трикутник – новий формат України, Польщі та Литви // Посольство України в Румунії. – URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/lyublinskij-trikutnik-novij-format-ukrayini-polshchi-ta-litvi> (дата звернення: 20.05.2024).
28. Мартинів, Л. А. Польща як ключовий гуманітарний хаб для України в період російського вторгнення. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. – 112 с.
29. Михайлов, Д. У ДПСУ розповіли про ситуацію на польсько-українському кордоні // Суспільне | Новини. – URL: <https://suspilne.media/697276-u-dpsu-rozpovili-pro-situaciju-na-polsko-ukrainskomu-kordoni-stanom-na-ranok-3-berezna/> (дата звернення: 29.05.2024).
30. Моравецький, М. Солідарність і амбіція – Польща в Україні – Portal Gov.pl. – URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/solidarnist-i-ambicij-20200505> (дата звернення: 29.05.2024).

- 31.Нагорняк, М. М. Гібридна війна Російської Федерації проти України та її наслідки: українсько-польський погляд // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. – 2020. – Вип. 1. – С. 68–69.
- 32.Оленич, Я. Українсько-польські стосунки XI–XVIII ст. у слов'янознавчій спадщині Дениса Зубрицького. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014.
- 33.Ольшанська, О. В., Сидорчук, О. Г. Польська гуманітарна підтримка України в контексті протидії російській агресії. – Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. – 57 с.
- 34.Парахонський, Б. О., Яворська, Г. М. Роль Польщі у наданні гуманітарної допомоги внутрішньо переміщеним особам в Україні. – Київ : Національний університет "Києво-Могилянська академія", 2022. – 125 с.
- 35.Романенко, В. Поляки розблокували всі пункти пропуску на кордоні з Україною – ДПСУ // Українська правда – новини онлайн про Україну. – URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/04/29/7453439/index.amp> (дата звернення: 29.05.2024).
- 36.Романюк, О. І., Черкаський, І. Ю. Польське гуманітарне реагування на кризу в Україні після 24 лютого 2022 року. – Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. – 94 с.
- 37.Смолій, В. А. (ред.) Україна та Польща: гуманітарне партнерство в час війни. – Київ : НАН України, Інститут історії України, 2022. – 216 с.
- 38.Становлення та розвиток співробітництва України з країнами Вишеградської групи: колективна монографія / за ред. І. І. Іваненка. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 252 с.
- 39.Тодоров, І. Українсько-польські відносини в контексті сучасних викликів // Сучасні українсько-польські відносини: погляд експертів : зб. аналітичних матеріалів. – Луцьк, 2017. – С. 59.
- 40.Троян, С., Киридон, А. Українсько-польські відносини сучасності: етапи, реалії, перспективи // Сучасні українсько-польські відносини: погляд експертів : зб. аналітичних матеріалів. – Луцьк, 2017. – С. 108.

41. Україна, Литва і Польща створили новий формат взаємодії – “Люблінський трикутник” // Укрінформ – актуальні новини України та світу. – URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3071332-ukraina-litva-i-polsa-stvorili-novij-format-vzaemodii-lublinskij-trikutnik.html> (дата звернення: 29.05.2024).
42. Церкевич, В. М. (ред.) Україна і Польща: гуманітарні виклики російсько-української війни. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. – 312 с.
43. Чорна, Н. М. Сучасні українсько-польські взаємини: аналіз історіографічних джерел // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. – 2017. – С. 412–416.
44. Шелест, Г. Ю., Сидоренко, С. В. Гуманітарна дипломатія Польщі в Україні під час російського вторгнення. – Київ : Центр Разумкова, 2022. – 41 с.
45. Шибалов, Є. В. Гуманітарна допомога Польщі Україні в умовах російської агресії: виклики та досягнення. – Київ : Дипломатична академія України при МЗС, 2022. – 87 с.